

Definice metadatových formátů pro digitalizaci monografií

- vychází z obecné specifikace metadat v projektu NDK

Jan Hutař, NK ČR

VERZE 0.3 - 24.11.2011

jméno	datum	verze dokumentu	provedené změny
Jan Hutař, Přemysl Tvrdý	22.- 25.11.2011	0.3	další úpravy
Jan Hutař – NK	1.- 21.11.2011	0.3	úpravy celého textu, logické struktury a specifikace jednotlivých metadatových schémat
Jan Hutař – NK	únor-říjen 2011	0.2	změny v závislosti na vývoji specifikace metadat pro periodika
Jan Hutař – NK	1.2.2011	0.1	první verze pro zadávací dokumentaci NDK projektu

1.	Východiska	3
2.	Výstupy digitalizace.....	4
3.	Granularita metadatového záznamu	4
4.	Identifikátory.....	5
5.	Struktura PSP balíčku	6
6.	Názvová konvence složek a souborů	9
7.	Transportní balík pro jeden nebo více PSP balíčků	11
8.	Metadata.....	11
8.1	Kořenový element hlavního METS záznamu	12
8.2	METS hlavička <metsHdr>.....	12
8.3	METS část <dmdSec> - Bibliografická metadata – formát MODS a Dublin Core	13
8.4	METS část <amdSec> - Technická a administrativní metadata – formáty MIX a PREMIS	38
8.5	METS část <fileSec>.....	55
8.6	METS část <structMap> - Strukturální metadata a ALTO XML	57
8.7	OCR (ALTO XML a TXT OCR)	65

1. Východiska

- uživatelské kopie = UC
- archivní kopie = MC
- původní sken – PS – obrazový soubor vzniklý při digitalizaci, který se po zpracování (ořez, narovnání apod.), maže a dále se neukládá
- u všech metadatových formátů budou použity verze aktuální v době implementace projektu NDK, nebo verze předchozí v případě, že nová verze je nová min. 3 měsíce
- základní intelektuální entita ve workflow digitalizace a následně i v LTP systému = svazek monografie (viz dále).
- PSP balíček – producer submission package
 - o balíček dat a metadat, který přichází od producenta dat (tedy např. z workflow digitalizace
 - o PSP balíček bude obsahovat kompletní intelektuální entitu tj. svazek monografie
 - o z workflow digitalizace lze poslat více PSP balíčků v balíku např. [.tar] apod.
 - o pokud má dvousvazkové dílo v katalogu knihovny bibliografický záznam pro každý svazek, vznikne pro každý svazek PSP balíček a každý svazek bude brán jako jedna intelektuální entita; to samé platí i pro případ, že vícesvazkové dílo má pouze jeden záznam
- SIP balíček – submission information package – je balíček dat a metadat v podobě, ve které je akceptovatelný pro LTP systém nebo pro aplikaci zpřístupnění. Může vznikat v transformačním modulu z PSP balíčku po jeho kontrolách. SIP by měl obsahovat jen jednu intelektuální entitu.
- primárně se u monografií nebude dělat členění na vnitřní části (kapitoly apod.) – pouze u některých zvláště důležitých monografií > tj. musí existovat možnost vyjádřit popis částí (např. kapitoly, přílohy apod.) v metadatach
- základní bibliografická metadata budou stahována přímo z knihovních katalogů do workflow digitalizace
- převod stávajících dat, která jsou v proprietárním DTD (periodika a monografie) do vnitřního formátu LTP systému bude probíhat v transformačním modulu
- i u nových dat z digitalizace bude nutný převod do interních formátů LTP systému a aplikací zpřístupnění – opět bude probíhat v modulu transformace
- úpravy obrazu, které vedou ke změně rozměrů obrazu, rozlišení apod., se musí dělat před tím, než se udělá OCR, tj. budou se dělat na TIFF souborech;
- OCR (ALTO XML) bude vznikat z uživatelské kopie - OCR je lepší ze souborů s kompresí (méně šumu)
- je nutné zachovat velikost obrazu uživatelských a archivních kopií stejnou (počet pixelů, rozlišení) tak, aby ALTO XML pasovalo
- jako výchozí SW pro vytváření souborů JPEG2000 se bude používat Kakadu
- veškerá metadata musí pro zápis používat kodování UTF-8

2. Výstupy digitalizace

1. archivní kopie (1 MC pro každou stránku)
 2. uživatelské kopie (1 UC pro každou vzniklou MC, tedy stránku)
 3. OCR - ALTO XML soubor pro každou stránku
 4. OCR TXT soubor - pro možnost stáhnout si jen text dokumentu (tam kde kvalita OCR je odpovídající), vyhledávání/indexace.
 5. metadata pro MC
 - a. bibliografická metadata – MODS a DC
 - b. strukturální metadata – METS
 - c. technická metadata – MIX, PREMIS
 - d. administrativní metadata – PREMIS, METS
 6. kontrolní metadatové soubory (s kontrolními součty a údaji o vzniku dat apod.)
- Pozn.
 - Záznam METS nebude obsahovat žádná metadata pro uživatelské kopie. Tj. METS neobsahuje popisná, ani technická metadata pro UC. Obrazové soubory UC nejsou ani součástí strukturální mapy <structMap> ani <fileSec>. Součástí PSP balíčku budou jen obrazy UC ve složce [userCopy]. Důvodem je to, že metadata pro UC budou vytvářena na vstupu do Krameria4 ve formátu FOXML (Fedora Object XML). Budou se vyrábět z METS záznamu pro MC, jehož specifikace je níže.

3. Granularita metadatového záznamu

Monografie

- základní intelektuální entitou pro monografie je 1 svazek
- pokud má monografie pouze jeden svazek, vznikne jeden metadatový popis (=METS záznam)
- pokud má monografie svazky dva, např. dvousvazkový slovník, jedná se o dvě intelektuální entity (svazek první a svazek druhý) a vzniknou tedy dva metadatové záznamy, ke každému svazku jeden METS záznam a tedy dva PSP balíčky
- v knihovních katalozích jsou někdy vícesvazkové monografie katalogizovány jako jeden soubor, tj. mají jeden záznam v katalogu, někdy jsou jednotlivé díly vedeny jako jednotlivé záznamy v katalogu; obou případech musí vzniknout metadatový popis ke každému svazku jako základní intelektuální entitě a také PSP balíček pro každý svazek
- každý METS záznam musí obsahovat metadata o nadřazené intelektuální entitě (např. soubor monografie) tak, aby bylo možné obě entity virtuálně spojit a bylo jasné uživateli, že se jedná o jeden soubor/titul, který má dva svazky.

4. Identifikátory

Do workflow digitalizace budou přicházet bibliografická metadata, která již budou obsahovat následující identifikátory vrchních úrovní intelektuálních entit (úroveň titulu):

- ISBN – pouze pro titul monografie (jednosvazkové), nebo pro soubor monografií, které mají pouze jeden souborný záznam, ISBN není přiděleno vždy
- ISSN
- ČČNB – identifikátor entity tak jak odpovídá katalogizačnímu záznamu, tj. každá entita se záznamem v katalogu NK/MZK má tento identifikátor
- URN:NBN pro svazek monografie, které bude přidělováno během digitalizace¹.
 - o URN:NBN může být přidělováno také nižším logickým úrovním (entitám) – tedy vnitřní část (zejména např. článek ve sborníku), příloha
 - o syntax URN:NBN musí odpovídat specifikaci identifikátoru URN:NBN pro resolver NK (např. urn:nbn:cz:ndk-123456 pro výstupy z projektu NDK)
- další možností je využití UUID

¹ buď přímo v SW pro workflow digitalizace, nebo za pomoci aplikace Resolver URN:NBN

5. Struktura PSP balíčku

složka	obsahuje >	obsahuje >	obsahuje>
svazek monografie /číslo periodika			
	info.xml	údaje o vzniku balíku	
složka [masterCopy]		obrazy JPEG2000 lossless	
složka [userCopy]		obrazy JPEG2000 lossy	
složka [ALTO]		soubory ALTO XML	
složka [TXT]		soubory OCR.TXT	
složka [amdSec]	AMD_METS.xml soubor pro každou stránku obsahuje>	amdSec	techMD = PREMISobject pro MC, původní TIFF, ALTO XML) + MIX pro MC, původní TIFF) digiprovMD = PREMISevent + PREMISagent
		fileSec	odkazuje na MC, ALTO XML, OCR TXT soubor popisované 1 stránky
		StructMap	pouze fyzická - pro soubory popisované stránky (MC a ALTO XML, OCR TXT)
Hlavní_METS.xml	dmdSec	MODS a DC pro jednotlivé úrovně dokumentu	
	fileSec	obsahuje linky na MC, ALTO XML, OCR TXT a technická metadata ve složce [amdSec]	
	structMap (včetně ALTO odkazů)	logická a fyzická pro MC, ALTO XML areas, OCR TXT a AMD_METS.xml	
MD5		kontrolní součty všech souborů v PSP balíku	

Jedná se o variantu, kdy technická a administrativní metadata nejsou obsažena v hlavním METS záznamu, ale pro každou stránku v jiném dalším METS záznamu (AMD_METS.xml). Důvodem je to, že pokud by bylo vše v hlavním METSu, byl by neúměrně dlouhý. Takto je z hlavního záznamu nalinkováno.

Hlavní metadatový záznam METS obsahuje metadata pro archivní kopie obrazových dat, neobsahuje však žádná metadata pro uživatelské kopie.

PSP balíček = 1 složka pro svazek monografie. V případě, že má monografie 2 svazky/díly, tak 1 svazek = 1 PSP.

Hlavní složka PSP balíčku obsahuje následující složky a soubory:

soubor info.xml

velmi krátce tu budou zaznamenány údaje o vzniku celého PSP balíčku – kdo, kdy ho vytvořil, jakou měl velikost, odkud kam byl nakopírován apod. Obsahovat by také měl informaci o stavu zpracování balíčku.

Zaznamenány by také měly být údaje o obsahu PSP balíčku – počet a názvy souborů apod. Soubor info.xml by také mohl být vedle hlavního PSP balíčku. Údaje a struktura info.xml souboru:

1. vznik balíčku – datum dle ISO8601 na úroveň vteřin
2. ID balíčku – použit identifikátor svazku monografie (URN:NBN) – viz názvová konvence v kap. 6
3. ID titulu - čČNB, ISBN (bez pomlček), URN:NBN nebo ISSN
4. údaje o větším celku, do kterého balíček patří - např. digitalizace pro ANL
5. název instituce, která je zadavatelem digitalizace
6. tvůrce balíčku – kód instituce (firmy), která balíček vytvořila
7. velikost balíčku – v kB
8. z jakého serveru bylo nahráno – URL
9. obsah balíčku
 - názvy souborů včetně directory path a koncovky (mime type)
 - počet souborů v balíčku celkem
10. stav zpracování – možné hodnoty
 - hotovo
 - opraveno
 - added OCR
 - added titles
 - added logical parts (issues, years)
 - updated xml (MODS, DC, identifikátory),
11. poznámka – např. o tom, že balíček neobsahuje OCR apod.

příklad balíčku, který obsahuje 2 soubory, jeden v rootu a druhý ve složce:

1. CREATED=2009-11-10T12:37:46
2. PACKAGEID=NDK_123456
3. TITLEID=ISBN1234567890
4. COLLECTION=NDK
5. INSTITUTION=NKP
6. CREATOR=NazevFirmy
7. PACKAGESIZE=36000155kb
8. SOURCELOCATION= server123.firma.cz/baliky_hotovo/01/2011/12/000025456
9. ITEMLIST=scan01.jp2
ITEMLIST=slozka/hotovo/27.9.2011/scan02.jp2
ITEMTOTAL=2
10. STATUS=hotovo
11. NOTE=noOCR

složka [masterCopy]

složka s master kopiemi, obsahuje soubory JPEG2000 v neztrátové kompresi, 1 soubor = 1 stránka, tj. obsahuje všechny naskenované stránky monografie

složka [userCopy]

složka s uživatelskými kopiemi, pro každou naskenovanou stránku monografie obsahuje jeden JPEG2000 soubor se ztrátovou kompresí

složka [ALTO]

obsahuje ke každé stránce 1 ALTO XML soubor, tj. tolik ALTO XML souborů kolik je stránek svazku monografie.

složka [TXT]

obsahuje ke každé stránce 1 OCR soubor jako čistý text. Tj. tolik OCR.TXT souborů kolik je stránek svazku monografie.

složka [amdSec]

složka s technickými metadaty – **obsahuje pro každou naskenovanou stránku monografie 1 METS soubor (AMD_METS.xml)**. Záměrně nejsou tato metadata v hlavním METS záznamu (hlavni_METS.xml), protože ten by neúměrně narostl a bylo by obtížné s ním pracovat. Musí z něj být ovšem nalinkována (z části fileSec). Každý METS soubor AMD_METS.xml obsahuje následující části METS formátu:

- amdSec – administrativní metadata – obsahuje část
 - o technických metadat (techMD), která ve formátu PREMISobject popisuje vlastnosti archivních kopií, uživatelských kopií, ALTO XML, původního TIFF souboru, ze kterého vznikly archivní kopie. Dále je přítomen záznam technických metadat v MIX formátu pro archivní kopie a pro původní TIFF.
 - o metadat o provenienci digitálních objektů (digiProvMD) – v této části je využit formát PREMISevent a PREMISagent. Zachyceny budou následující události (vytvoření skenu, uložení obrazu, různé migrace v digitalizaci, ořez apod. – informace o datu, místě, osobě nebo SW, který tyto úkony udělal).
 - o fileSec- sekce s odkazy na soubory – povinná část METS záznamu - v případě tohoto METS záznamu pro jednu stránku, který vzniká primárně k zachycení technických a administrativních metadat bude odkazovat na soubory, které jsou s tou konkrétní stránkou spojeny, tj. archivní kopie, ALTO XML a OCR TXT. Jde o povinnou sekci METS záznamu, pro další mapování do LTP systému nebude potřeba.
 - o structMap – **pouze fyzická** strukturální mapa, povinná část METS záznamu. Bude ukazovat strukturu souborů k dané stránce, tj. opět archivní kopie, ALTO XML a OCR TXT. Pro další mapování do LTP systému nebude potřeba.

soubor Hlavni_METS.xml

další částí PSP balíčku je hlavní METS dokument. Hlavní METS záznam tedy obsahuje:

- dmdSec – bibliografická metadata k svazku monografie včetně popisu nadřazených entit (např. titul) nebo naopak částí (např. kapitola). Základ bude z katalogu, případný další popis částí bude z digitalizace. Formátem hlavním bude MODS, nutná pro LTP je i přítomnost zkráceného záznamu v Dublin Core.

- fileSec – hlavní část s linky na všechny digitální objekty (archivní kopie, ALTO XML a OCR TXT), které se váží k jednomu svazku monografie. Obsahuje také linky na administrativní metadata AMD_METS.xml do složky [amdSec].
- structMap – strukturální mapa pro celý dokument, tj. pro jeden svazek monografie. Obsahuje:
 - o logickou část – vyjadřuje logickou strukturu svazku s odkazy na ALTO XML
 - o fyzickou část obsahující informace o všech reprezentacích konkrétní stránky (archivní kopie, ALTO XML, OCR TXT a AMD_METS.xml)
 - o mapování na ALTO XML areas

soubor MD5

Poslední částí PSP balíčku je soubor s kontrolními součty pro všechny soubory balíčku (kromě info.xml a .md5 souboru samotného). Soubor .md5 je jeden pro 1 celý balíček SPS (balíček se svazkem monografie). Tento soubor .md5 obsahuje kontrolní součet pro každý soubor obsažený v PSP balíčku. Z tohoto důvodu nejsou samostatné kontrolní součty součástí podsložek balíčku. Kontrolní součty jsou také samozřejmě v technických metadatech.

6. Názvová konvence složek a souborů

pojmenování PSP balíčku

- každý PSP balíček přicházející z digitalizace by měl obsahovat pouze jedinou intelektuální entitu (svazek monografie). **Pak musí název balíčku vycházet z identifikátoru této entity, např. URN:NBN, číslo čárového kódu použitého na fyzické jednotce apod.**
- **každý svazek monografie musí mít svůj jednoznačný identifikátor, tím pádem pak každý PSP balíček a každý soubor v něm má vlastní jednoznačný identifikátor**

pojmenování složek

- viz návrh struktur PSP balíčku (kap. 5)

pojmenování souborů

- názvy jakýchkoliv souborů náležejících k jedné základní entitě (svazek) musí být založeny na jednom typu identifikátoru
- pro svazek monografie by takovým identifikátorem mohlo být URN:NBN, čČNB, ISBN nebo ISSN titulu
- podobně využitelným identifikátorem by mohlo být generované číslo UUID, které by se generovalo pro každý soubor. Tím by se ovšem ztratila (i vizuální) vazba na vrchní úroveň titulu i vazba na související soubory (stránka v jp2 a k ní náležející soubor ALTO XML apod.).

S využitím URN:NBN to může vypadat následovně (použit příklad pojmenování pro projekt NDK – digitalizace monografií):

typ souboru	název souboru	vysvětlení
PSP balíček (číslo, svazek)	NDK_123456	název celé složky PSP balíčku, u základních int. entit bude v názvu využito vždy URN:NBN
archivní kopie	MC_NDK_123456_0013.jp2	archivní JPEG2000 stránky 13 svazku monografie s urn:nbn:cz:ndk-123456
uživatelská kopie	UC_NDK_123456_0013.jp2	uživatelská kopie ve formátu JPEG2000 stránky 13 svazku monografie s urn:nbn:cz:ndk-123456
ALTO XML	ALTO_NDK_123456_0013.xml	ALTO soubor náležející ke 13té stránce ze svazku monografií urn:nbn:cz:ndk-123456
OCR TXT	TXT_NDK_123456_0013.txt	TXT soubor s OCR náležející ke 13té stránce ze svazku monografií urn:nbn:cz:ndk-123456
info.xml	INFO_NDK_123456.xml	info xml k celému PSP balíčku svazku monografie
MD5	NDK_123456.md5	soubor s kontrolními součty k celému PSP balíčku svazku monografie
Hlavni_METS.xml	METS_NDK_123456.xml	hlavní METS záznam k celému svazku monografie s urn:nbn:cz:ndk-123456
AMD_METS.xml	AMD_METS_NDK_123456_0013.xml	METS záznam s technickými metadaty pro stránku 13 ze svazku monografie s urn:nbn:cz:ndk-123456

Složka jednoho balíčku PSP, který obsahuje jen jeden obrazový soubor k první stránce svazku monografie, pak může vypadat následovně (příklad balíčku z digitalizace NDK):

NDK_123456	
	info.xml
[masterCopy]	MC_NDK_123456_0001.jp2
[userCopy]	UC_NDK_123456_0001.jp2
[ALTO]	ALTO_NDK_123456_0001.xml
[TXT]	TXT_NDK_123456_0013.txt
[amdSec]	AMD_METS_NDK_123456_0001.xml
	METS_NDK_123456.xml
	NDK_123456.md5

7. Transportní balík pro jeden nebo více PSP balíčků

Pokud bude jeden PSP balík obsahující 1 základní intelektuální entitu (svazek monografie) přemísťován např. jako tar, měl by název souboru tar odpovídat názvu PSP balíčku (tedy vycházet z použitého identifikátoru pro entitu svazku).

Výstupem workflow digitalizace ale může také být balík (např. tar), který obsahuje více PSP balíčků - toto sdružování bude omezeno jen kapacitou HW. Takovýto sdružený balík by měl být pojmenován na základě již užívaného identifikátoru.

- v případě, že balík obsahuje svazky jednoho vícesvazkového díla, měl by název balíku vycházet z ČČNB nebo ISBN
- typ identifikátoru musí být vyjádřen v názvu souboru – např. ISBN_1234567890.tar nebo CCNB_12345678910.tar apod.
- lze počítat s tím, že bude docházet k tomu, že sdružený balík nebude obsahovat např. všechny svazky titulu monografie – tato skutečnost musí být patrná z názvu balíku (např. ISBN_1234567890_YYYY kde YYYY může být pořadové číslo, datum, doba vzniku jednoho z více balíčků obsahujících svazky určitého titulu/souboru s identifikátorem ISBN 1234567890).

Transportní balík by měl obsahovat následující části:

- balíčky PSP (svazků)
- informační soubor, který odpovídá specifikaci info.xml
- kontrolní součty všech PSP balíčků
- seznam balíčků v transportním balíku

8. Metadata

- veškerá metadata budou „zabalena“ pomocí kontejnerového formátu METS
- formát METS bude v aktuální verzi v době implementace nebo verzi předchozí (prosinec 2010 verze 1.9- <http://www.loc.gov/standards/mets/mets-schemadocs.html>)
- veškerá metadata ve všech formátech musí být zapsána pomocí XML za použití kodování UTF-8
- **vložení metadatových formátů do kontejneru METS bude vždy formou <mdWrap>, tj. ne odkazováním z METS záznamu ven**

význam pole „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)

8.1 Kořenový element hlavního METS záznamu

element	atributy	popis	Povinnost
<mets>	LABEL TYPE	kořenový element METS záznamu ----- LABEL – název titulu monografie, včetně roku vydání, např. Honzíkova cesta, 1979 TYPE – hodnota vždy „Monograph“	M

- kořenový element hlavního METS záznamu k jednomu svazku monografie musí obsahovat linky na specifikace jednotlivých použitých metadatových schémat (METS, MODS, Dublin Core)

8.2 METS hlavička <metsHdr>

- dokumentuje vznik a úpravy METS záznamu

element	atributy	popis	povinnost
<metsHdr>	LASTMODDATE CREATEDATE	hlavička METS záznamu ----- LASTMODDATE – datum poslední úpravy záznamu, musí být ve tvaru ISO 8601 (na úroveň vteřin) CREATEDATE – datum vytvoření záznamu, musí být ve tvaru ISO 8601 (na úroveň vteřin)	M
<agent>	ROLE TYPE	údaje o tvůrci záznamu METS ----- ROLE – hodnota „CREATOR“ TYPE – hodnota „ORGANIZATION“	M
<name>		jméno jednotlivce nebo organizace; ----- tvůrce záznamu, buď dodavatel (firma XY) nebo v případě tvorby záznamu v knihovně bude využita sigla knihoven, tj. pro NK ČR hodnota „ABA001“	M

8.3 METS část <dmdSec> - Bibliografická metadata – formát MODS a Dublin Core

- každá část <dmdSec> musí mít ID a vnořený element <mdWrap> s atributy MDTYPE, MIMETYPE

element	atributy	popis	povinnost
<dmdSec>	ID	identifikátor <dmdSec> části METS záznamu ----- ID: pro <dmdSec> s popisem svazku (titulu) monografie hodnota „MODSMD_VOLUME“ a „DCMD_VOLUME“ pro <dmdSec> s popisem vnitřní části monografie hodnota dle typů vnitřní části (oddíl ² , obraz) - hodnoty „MODSMD_CHAP“ a „DCMD_CHAP“ pro článek a hodnoty „MODSMD_PICT“ a „DCMD_PICT“ pro obraz pro <dmdSec> s popisem přílohy monografie hodnota „MODSMD_SUPPL“ a „DCMD_SUPPL“	M
<mdWrap>	MDTYPE MIMETYPE	element obsahující vložené záznamy MODS ----- MDTYPE – hodnota „MODS“ pro záznamy v MODS, hodnota „DC“ pro záznam v Dublin Core MIMETYPE – hodnota „text/xml“	M

- na samotný bibliografický popis bude použit formát MODS, aktuální verze v době implementace, nebo verze předchozí (prosinec 2010 verze 3.4 viz <http://www.loc.gov/standards/mods/>) a formát Dublin Core (dále DC) kvalifikovaný (<http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/>)
- DC je primárně určeno na poskytnutí dat přes OAI-PMH, bude odpovídat OAI XSD (viz http://www.openarchives.org/OAI/2.0/oai_dc.xsd) a bude se jednat o nekvalifikovaný Dublin Core
- DC bude použito, uloženo v METS apod. stejným způsobem jako formát MODS – viz možnosti struktury PSP balíčku výše
- pro vytvoření DC z MODS formátu může být použito oficiální mapování Kongresové knihovny – viz <http://www.loc.gov/standards/mods/mods-conversions.html>
- DC a MODS bude vložen v METS části dmdSec – viz možnosti struktur PSP balíčku v kap. 7

² pozor výraz „kapitola“ je v tomto kontextu obecný a může vyjadřovat nejen kapitolu, ale také např. předmluvu, obsah apod.

- základním zdrojem pro popisná metadata je katalog NK a
- u digitalizovaných dokumentů je bibliografický popis vytvářen primárně z pohledu popisu fyzické předlohy, nejde o popis elektronického dokumentu

Monografie

- základní intelektuální entitou pro popis je svazek monografie, tj. v jednom METS záznamu, který bude obsahovat metadata a strukturu jednoho svazku, budou MODS záznamy k tomuto svazku
- metadata budou popisovat entity³:
 - o **svazek (Volume)**
 - o **vnitřní část (InternalPart) – typy „textový oddíl“ (Chapter) a „obraz“ (Picture)**
 - o **příloha (Supplement)**
-
- pozn: nepočítá se s úrovní titulu, ani pro vícedílné publikace, které mají pouze jeden katalogizační záznam; u jednosvazkových monografií titul splývá s popisem svazku (MODS záznam popisující svazek je záznam titulu z katalogu NK/MZK); pokud přeci jen existuje souhrnný název pro více svazků (např. sebrané spisy), je řešeno plněním souhrnného názvu do údajů o edici
- ad svazek (Volume) – popis svazku u klasické monografie (1 svazek = 1 záznam) odpovídá záznamu v katalogu
- ad vnitřní část - bližší určení typů „kapitol“ a „obrazu“ (fotografie, tabulka, ilustrace, graf apod.) bude možné vyjádřit pomocí atributů a výrazů kontrolovaného slovníku v elementu <genre>
 - o u popisu vnitřní části je i element <recordInfo> - důvodem je to, že popis bude vznikat manuálně a je žádoucí o vzniku záznamu držet kontrolní údaje; element je volitelný
- ad příloha (Supplement) - přílohou se rozumí volně vložená entita do jednotlivého svazku, např. mapa, klíč (řešení úloh), pracovní sešit, CD/DVD apod.

Rozlišujeme 3 druhy příloh monografie:

- o příloha, která **se neskenuje**, ale chceme o ní vytvořit bibliografický záznam, dát najevo čtenáři, že existuje – to může být např. CD/DVD apod.
 - digitální podoba přílohy (pokud existuje) není součástí balíčku PSP svazku
 - popis lze udělat v rámci popisu přílohy (Supplement) v MODS – viz specifikace níže
 - pokud existuje záznam v katalogu k této příloze (např. CD/DVD, mapa apod.), bude využit pro generování MODS záznamu přílohy
 - taková příloha není součástí logické strukturální mapy formátu METS
- o příloha podobného typu, tvaru a velikosti jako je popisovaný svazek monografie, která se spolu s číslem **skenuje**
 - digitální podoba přílohy je, spolu s se svazkem (Volume), součástí PSP balíčku svazku a je součástí hlavního METS záznamu

³ toto pořadí nevyjadřuje logickou strukturu dokumentu, ta je popsána jinde

- popis lze udělat v rámci popisu přílohy (Supplement) v MODS – viz specifikace níže
 - taková příloha může mít vnitřní části (InternalPart) stejně jako svazek (Volume) a jejich text je součástí ALTO XML, které je společné pro svazek (Volume) i přílohu (Supplement)
 - **taková příloha je součástí logické strukturální mapy formátu METS**
 - **taková příloha je součástí fyzické strukturální mapy formátu METS (linky mezi jednotlivými soubory reprezentujícími stránky a popisnými metadaty)**
- příloha odlišného typu tvaru a velikosti než je popisovaný svazek monografie, která **se skenuje zvlášť** na svazku nezávisle
 - může jít např. o mapu apod.
 - k těmto přílohám vznikají metadata podobně jako pro jednotlivé svazky monografií, ovšem na původním svazku, ke kterému příloha patřila, nezávisle - tj. pro „původní“ svazek, u kterého byla příloha, vznikne 1 popis (PSP balíček s jedním hlavním METS záznamem a ALTO XML souborem) a pro přílohu je vytvořen další 1 popis (a PSP balíček s METS záznamem)
- záznamy monografie mohou být v katalozích následující
 - monografie má jen jeden svazek – existuje jeden záznam v katalogu a jedno čČNB
 - monografie má více svazků – pak existuje buď
 - 1) jeden záznam pro soubor, pokud jednotlivé svazky/díly nejsou od sebe příliš odlišné (např. slovník a-k, l-z), k jednomu záznamu existuje jedno čČNB; nebo
 - 2) v případě, že jednotlivé díly/svazky souboru jsou odlišné (např. Vlastivěda česká – díl flora, díl fauna, atd.), tak má každý svazek svůj záznam v katalogu a své čČNB, souborný záznam v tomto případě neexistuje
- popis nadřazené entity, kde tedy existuje pouze 1 katalogizační záznam pro více svazků monografie, nebude součástí metadat popisujících svazek.
- stránka se nebude popisovat, její logické i fyzické číslování i typ stránky je obsaženo ve struktuře METS dokumentu (část structMap)
 - typ stránky (Advertisement, Blank, Content, Index aj.) budou odpovídat přesně seznamu typů z DTD monografie – viz <http://digit.nkp.cz/Monographs/DTD/2.10/Monograph.xsd>
- v katalozích NK a MZK neexistují údaje o kapitolách monografií - tj. vnitřní členění a popis musí vzniknout v digitalizaci, popis titulu/svazku monografie musí být stažen z katalogu do workflow digitalizace
- pro každou entitu vznikne jeden MODS záznam s vlastním ID, které bude označovat i typ části (např. oddíl, ilustrace apod.) v případě opakování částí se bude opakovat odpovídající počet MODS záznamů v jednom PSP balíčku
 - každý MODS záznam má vlastní <dmdSec> část
- každý MODS záznam bude uložen ve vlastní METS části <dmdSec> pomocí mdWrap
- **všechny top elementy MODS formátu jsou opakovatelné, kromě <recordInfo>**
- **všechny elementy Dublin Core jsou opakovatelné**

8.3.1 Navrhovaná pole MODS a Dublin Core pro jednotlivé části monografie

- mapování jednotlivých polí z MARC21 lze nalézt např. na jedné z oficiálních stránek MODS formátu u jednotlivých top-level elementů
- <http://www.loc.gov/standards/mods/userguide/generalapp.html>

Obsah sloupce „Popis“:

- vysvětlení a příklad
- doporučené plnění tam, kde je to možné uvést
- povinnost platí pro elementy MODS tak pro elementy Dublin Core stejně
- pokud je rodičovský element např. doporučený, a dceřinný element povinný, znamená to že dceřinný element je povinný pouze tehdy pokud je použit element rodičovský

význam sloupce „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - o M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - o MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - o R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - o RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - o O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)

Pole MODS a DC pro svazek monografie

Element MODS	Atributy	Popis	povinnost	Element DC
<titleInfo>	ID type	název svazku monografie pro plnění použít katalogizační záznam ----- ID musí vyjadřovat název úrovně, tj. např. „MODS_VOLUME“ type: hodnota „alternative“ pro paralelní a jiné názvy (odpovídají poli 245 podpoli „b“)	M	
<title>		názvová informace – název svazku monografie hodnoty převzít z katalogu, odpovídá poli 245, podpoli „a“ pro	M	<dc.title>

		hlavní název		
<subTitle>		podnázev svazku monografie	MA	<dc.title>
<partNumber>		číslo části, např. určité řady/edice (část 1, řada B)	R	<dc.description>
<partName>		jméno edice nebo speciální ediční řady, např. Knihy odvahy a dobrodružství	R	<dc.description>
<name>	type	údaje o odpovědnosti za svazek ----- type: použit jeden z typů - personal - corporate - conference - family pokud má monografie autora a ilustrátora, element <name> se opakuje s různými rolemi POZOR – údaje o odpovědnosti nutno přebírat z polí 1XX a 7XX MARCu21	M	
<namePart>	type	údaje o křestním jméně a příjmení apod. nutno vyjádřit pro křestní jméno i příjmení ----- type: použít jednu z hodnot: - date – doporučené pokud lze uvést - family – povinné pokud lze uvést - given – povinné pokud lze uvést - termsOfAddress – doporučené pokud lze uvést pokud nelze rozlišit křestní jméno a příjmení, nepoužije se type a jméno se zaznamená v podobě jaké	M	<dc.creator> nutno do jednoho pole DC spojit jméno i příjmení

		je do jednoho elementu <namePart>		
<role>		specifikace role osoby nebo organizace uvedené v elementu <name>	M	
<roleTerm>	type authority	popis role nutno použít kontrol. slovník např. z MARC21 ----- type: code – kód role z kontrolovaného slovníku rolí http://www.loc.gov/marc/relators/ relaterm.html) authority – údaje o kontrolovaném slovníku využitém k popisu role, k popisu výše uvedeného MARC seznamu nutno uvést authority="marcrelator";	M	
<typeOfResource>		popis charakteristiky typu nebo obsahu zdroje jedna z hodnot: - text - cartographic - notated music - sound recording-musical - sound recording-nonmusical - sound recording - still image - moving image - three dimensional object - software, multimedia - mixed material pro monografie hodnota text; mělo by se vyčítat z MARC21 katalogizačního záznamu z pozice 06 návěští	R	<dc:type>
<genre>		blíže údaje o typu dokumentu	M	<dc:type>

		hodnota: volume		
<originInfo>		informace o původu předlohy Poznámka: Jeden nebo více výskytů elementů se předpokládá pro vydavatele, další výskyt v případě nutnosti popsat tiskaře. Pokud je nutno vyjádřit tiskaře (pole 260 podpole „f“ a „e“ a „g“ v MARC21), je nutno element <originInfo> opakovat s atributem transliteration=“printer“ a elementy <place>, <publisher>, <dateCreated>, které budou obsahovat údaje o tiskaři.	M	
<place>		údaje o místě spojeném s vydáním, výrobou nebo původem popisovaného dokumentu	MA	<dc:coverage>
<placeTerm>	type	konkrétní určení místa, např. Praha odpovídá hodnotě z katalogizačního záznamu, pole 260, podpole „a“ ----- type – bude vždy text	MA	<dc:coverage>
<publisher>		jméno entity, která dokument vydala, vytiskla nebo jinak vyprodukovala odpovídá poli 260 podpoli „b“ katalogizačního záznamu v MARC21; Pokud má monografie více vydavatelů, přebírají se za záznamu všichni (jsou v jednom poli 260).	MA	<dc:publisher>
<dateIssued>	qualifier	datum vydání předlohy,	M	<dc:date>

		přebírat z katalogu; odpovídá hodnotě z katalogizačního záznamu, pole 260, podpole „c“ jiná data než rok možno zapsat v následujících podobách: - DD.MM.RRRR – pokud víme den, měsíc i rok vydání - MM.RRRR – pokud víme jen měsíc a rok vydání - RRRR – pokud víme pouze rok - DD.-DD.MM.RRRR – vydání pro více dní - MM.-MM.RRRR – vydání pro více měsíců ----- qualifier – možnost dalšího upřesnění, hodnota „approximate“ pro data, kde nevíme přesný údaj		
<dateCreated>	qualifier	datum vytvoření předlohy bude použito pouze při popisu tiskaře, viz poznámka u elementu <originInfo> odpovídá hodnotě z katalogizačního záznamu, pole 260, podpole „g“ ----- qualifier – možnost dalšího upřesnění, hodnota „approximate“ pro data, kde nevíme přesný údaj	R	
<issuance>		údaje o vydávání hodnota monographic odpovídá hodnotě uvedené návěští MARC21 na pozici 07	M	
<language>		údaje o jazyce dokumentu;	M	

		v případě vícenásobného výskytu nutno element <language> opakovat		
<languageTerm>	type authority objectPart	přesné určení jazyka – kódem nutno použít kontrolovaný slovník ISO 639-2, http://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/code_list.php ----- type: použít hodnotu code authority: použít hodnotu „iso639-2b“; odpovídá poli 041 MARC21, podpoli „a“ objectPart: možnost vyjádřit jazyk konkrétní části svazku; možné hodnoty např.: summary (pro shrnutí), original (pro předlohu u překladu) aj. – nutno vytvořit kontrolovaný slovník; jazyk resumé lze přebírat z pole 041, podpole „b“ jazyk předlohy u překladu lze přebírat z pole 041, podpole „h“	M	<dc:language>
<physicalDescription>		obsahuje údaje o fyzickém popisu zdroje/předlohy	M	
<form>	authority	údaje o fyzické podobě dokumentu, např. print, electronic apod. pro monografie hodnota print odpovídá hodnotám pozice 23 a 29 v poli 008 MARC21 ----- authority: hodnota „marcform“	M	<dc:format>
<extent>		údaje o rozsahu (stran, svazků nebo rozměrů) odpovídá hodnotám v poli 300	RA	<dc:format>

		podpolích „a“ a „c“ MARC21, pokud jsou vyplněna obě pole, bude se element <extent> opakovat; počet stránek bude vyjádřen ve fyzické strukturální mapě a bude tak vidět v aplikaci zpřístupnění i bez vyplnění tohoto pole		
<note>		poznámka o fyzickém stavu dokumentu; pro každou poznámku je nutno vytvořit nový <note> element	RA	
<abstract>		shrnutí obsahu jako celku odpovídá poli 520 MARC21	R	<dc:description>
<note>		obecná poznámka ke svazku monografie jako celku odpovídá poli 500 v MARC21	RA	<dc:description>
<subject>	authority	údaje o věcném třídění předpokládá se přebírání z katalogizačního záznamu ----- authority: vyplnit hodnotu „czenas“	R	
<topic>		libovolný výraz specifikující nebo charakterizující obsah svazku monografie; použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (věcné téma) nebo obsah pole 650 záznamu MARC21	M	<dc:subject>
<geographic>		geografické věcné třídění použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (geografický termín) nebo obsah pole 651 záznamu MARC21	R	<dc:subject>
<temporal>		chronologické věcné třídění použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (chronologický údaj) nebo obsah pole 648 záznamu MARC21	R	<dc:subject>

<name>		jméno použité jako věcné záhlaví použit kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (jméno osobní) nebo obsah pole 600 záznamu MARC21	R	<dc:subject>
<classification>	authority	klasifikační údaje věcného třídění podle Mezinárodního desetinného třídění odpovídá poli 080 MARC21 ----- authority: vyplnit hodnotu „udc“	M	<dc:subject>
<relatedItem>	type	informace o dalších dokumentech/částech/zdrojích, které jsou ve vztahu k popisovanému dokumentu; Poznámka: element <relatedItem> může obsahovat jakýkoliv jiný element MODS – jejich použití se řídí pravidly popsányými pro tyto elementy; ----- type: hodnota „series“	RA	
<identifier>	type	údaje o identifikátorech, obsahuje unikátní identifikátory mezinárodní nebo lokální, které svazek monografie má – viz přehled typů atributů níže ----- type: budou se povinně vyplňovat následující hodnoty, pokud existují: - doi - hdl - handle - issn - převzít z katalogizačního záznamu NK ČR - isbn - převzít z katalogizačního záznamu NK ČR	M	<dc:identifier>

		- ccnb – čČNB - převzít z katalogizačního záznamu NK ČR - permalink záznamu z katalogu NK ČR, např. http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=002186258&local_base=NKC - urnnbn - pro URN:NBN, např. zápis ve tvaru urn:nbn:cz:ndk-123456 pro projekt NDK; pozor, musí odpovídat URN:NBN, podle kterého je pojmenovaný PSP balíček a jeho jednotlivé soubory - uuid - jiný interní identifikátor, hodnota atributu „local“, lze použít např. k vyjádření čárového kódu		
<location>		údaje o uložení popisovaného dokumentu, např. signatura, místo uložení apod.	MA	
<url>	note	pro uvedení lokace elektronického dokumentu ----- note: pro poznámku o typu URL (na plný text, abstrakt apod.)	O	<dc:source>
<physicalLocation>	authority	údaje o instituci, kde je fyzicky uložen popisovaný dokument, např. NK ČR nutno použít kontrolovaný slovník – sigly knihoven (ABA001 atd.) odpovídá poli 040 v MARC21	M	<dc:source>

		pozn. u dokumentů v digitální podobě není možné vyplnit ----- authority: hodnota „siglaADR“		
<shelfLocator>		signatura nebo lokační údaje o dokumentu	M	<dc:source>
<part>	type	popis části, pokud je svazek částí souboru, element může být využit jen na zaznamenání <caption> ----- type: hodnota bude vždy „volume“	O	
<caption>		text před označením čísla, např. „č.“, „část“, „No.“ apod.	RA	
<recordInfo>		údaje o metadatovém záznamu – jeho vzniku, změnách apod.	M	
<recordContentSource>		kód nebo jméno instituce, která záznam vytvořila nebo změnila; nutno vytvořit kontrolovaný slovník	R	
<recordCreationDate>	encoding	datum prvního vytvoření záznamu, na úroveň minut ----- encoding: záznam bude podle normy ISO 8601 na úroveň minut, hodnota atributu tedy iso8601	M	
<recordChangeDate>	encoding	datum změny záznamu ----- encoding: záznam bude podle normy ISO 8601 na úroveň minut, hodnota atributu tedy iso8601	R	
<recordOrigin>		údaje o vzniku záznamu hodnoty: machine generated nebo human prepared	R	

Pole MODS a DC pro vnitřní část monografie (textový oddíl a obraz)

Element MODS	Atributy	Popis	Povinnost	Element DC
<titleInfo>	ID	názvová informace vnitřní části ----- ID musí vyjadřovat název úrovně, tj. např. „MODS_PICTURE“ pro obrázek v textu, „MODS_CHAPTER“ pro textový oddíl apod.	M	
<title>		vlastní název vnitřní části (oddílu, obrazu); u obrazu brát případně z popisku obrazu; pokud není titul, nutno vyplnit hodnotu „untitled“	M	<dc:title>
<subTitle>		podnázev vnitřní části (oddílu); např. podnázev kapitoly	MA	<dc:title>
<partNumber>		číslo vnitřní části	RA	<dc:title>
<partName>		název vnitřní části	RA	<dc:title>
<name>	type	údaje o odpovědnosti za vnitřní část (oddíl i obraz) ----- type: použít jeden z typů - personal - corporate - conference - family	MA	
<namePart>	type	údaje o křestním jméně a příjmení apod. nutno vyjádřit pro křestní jméno i příjmení ----- type: použít jednu z hodnot: - date – doporučené pokud lze uvést - family – povinné pokud lze uvést - given – povinné pokud lze	MA	<dc:creator> nutno do jednoho pole DC spojit jméno i příjmení

		uvést - termsOfAddress – doporučené pokud lze uvést pokud nelze rozlišit křestní jméno a příjmení, nepoužije se type a jméno se zaznamená v podobě jaké je do jednoho elementu <namePart>		
<role>		specifikace role osoby nebo organizace uvedené v elementu <name>	MA	
<roleTerm>	type authority	popis role nutno použít kontrol. slovník např. z MARC21 ----- type: code – kód role z kontrolovaného slovníku rolí (http://www.loc.gov/marc/relators/relaterm.html) authority – údaje o kontrolovaném slovníku využitém k popisu role, k popisu výše uvedeného MARC seznamu nutno uvést authority="marcrelator"	MA	
<genre>	type	bližší údaje o typu vnitřní části povinné hodnota: chapter nebo picture ----- type: doporučené hodnota pro chapter – možnost vyplnit bližší určení typu oddílu (možnost použít DTD monografie, MonographComponentPart Types) - table of content - advertisement - abstract	M	<dc:type>

		- introduction - review - dedication - bibliography - editorsNote - preface - chapter - article - index (použije se pro všechny typy seznamů mimo hlavní obsah; např. seznam obrazů, tabulek apod.) - unspecified – pokud nepatří ani do jedné z výše uvedených kategorií - aj. hodnota pro picture – možnost vyplnit další určení typu obrazu - table - illustration - chart - photograph - graphic - map - advertisement - cover - unspecified – pokud nepatří ani do jedné z výše uvedených kategorií - aj.		
<language>		údaje o jazyce vnitřní části nelze plnit u obrazu; v případě vícenásobného výskytu nutno element <language> opakovat	MA	
<languageTerm>	type authority	přesné určení jazyka – kódem nutno použít kontrolovaný slovník	M	<dc:language>

		ISO 639-2, http://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/code_list.php nelze plnit u obrazu ----- type: použít hodnotu code authority: použít hodnotu „iso639-2b“		
<physicalDescription>		obsahuje údaje o fyzickém popisu vnitřní části; určeno spíše pro oddíly než pro obrazy	R	
<form>	authority	údaje o fyzické podobě vnitřní části, např. print, electronic apod. ----- authority: hodnota „marcform“	R	<dc:format>
<abstract>		shrnutí obsahu vnitřní části	R	<dc:description>
<note>		obecná poznámka k vnitřní části do poznámky by se měla dávat šifra autora vnitřní části, která se vyskytuje pod vnitřní částí	RA	<dc:description>
<subject>		údaje o věcném třídění	R	
<topic>	authority (volitelné)	libovolný výraz specifikující nebo charakterizující obsah vnitřní části; lze (není ovšem nutno) použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (věcné téma) ----- při použití autoritních záznamů použít AUT NK ČR a atribut authority: vyplnit hodnotu „czenas“; při použití volných klíčových slov atribut authority nepoužívat	M	<dc:subject>
<geographic>	authority	geografické věcné třídění použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (geografický termín)	R	<dc:subject>

		----- authority: vyplnit hodnotu „czenas“		
<temporal>	authority	chronologické věcné třídění použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (chronologický údaj) ----- authority: vyplnit hodnotu „czenas“	R	<dc:subject>
<name>	authority	jméno použité jako věcné záhlaví použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (jméno osobní) ----- authority: vyplnit hodnotu „czenas“	R	<dc:subject>
<classification>	authority	klasifikační údaje věcného třídění podle Mezinárodního desetinného třídění plnit pouze pro oddíl odpovídá poli 080 MARC21 ----- authority: vyplnit hodnotu „udc“	RA	<dc:subject>
<identifier>	type	údaje o identifikátorech, obsahuje unikátní identifikátory mezinárodní nebo lokální, které vnitřní část má – viz přehled typů atributů níže ----- type: budou se povinně vyplňovat následující hodnoty, pokud existují pro oddíl nebo obraz: - doi - hdl - handle - urnnbn - pro URN:NBN, u vnitřních částí monografií se s URN:NBN počítá primárně pro články ve sborníku, ne pro „obyčejné“ kapitoly - uuid	M	<dc:identifier> povinné

		- jiný interní identifikátor, hodnota atributu „local“, lze použít např. k vyjádření čárového kódu		
<part>		vrchní element, který bude použit pouze na záznam rozsahu vnitřní části; nelze u obrazu	RA	
<extent>		upřesnění popisu části – rozsah na stránkách	MA	<dc:format>
<start>		první stránka, na které vnitřní část začíná	MA	<dc:coverage>
<end>		poslední stránka, na které vnitřní část končí	MA	<dc:coverage>
<recordInfo>		údaje o metadatovém záznamu vnitřní části – jeho vzniku, změnách apod.	M	
<recordContentSource>		kód nebo jméno instituce, která záznam vytvořila nebo změnila; nutno vytvořit kontrolovaný slovník	R	
<recordCreationDate>	encoding	datum prvního vytvoření záznamu vnitřní části ----- encoding: záznam bude podle normy ISO 8601 na úroveň minut, hodnota atributu tedy iso8601	M	
<recordChangeDate>	encoding	datum změny záznamu vnitřní části ----- encoding: záznam bude podle normy ISO 8601 na úroveň minut, hodnota atributu tedy iso8601	R	
<recordOrigin>		údaje o vzniku záznamu vnitřní části hodnoty: machine generated nebo human prepared	R	

Pole MODS a DC pro přílohu

Element MODS	Atributy	Popis	Povinnost	Element DC
<titleInfo>	ID	názvová informace přílohy	M	

		použít názvové autority nebo katalogizační záznam ----- ID musí vyjadřovat název úrovně, tj. „MODS_SUPPLEMENT“		
<title>		názvová informace – název svazku monografie, jehož součástí příloha je; převzít z katalogu	M	<dc:title>
<partNumber>		číslo přílohy, pokud nějaké má doporučené pokud lze vyplnit	MA	<dc:description>
<partName>		název přílohy	MA	<dc:title>
<name>	type	údaje o odpovědnosti za přílohu ----- type: použít jeden z typů - personal - corporate - conference - family	MA	
<namePart>	type	údaje o křestním jméně a příjmení apod. nutno vyjádřit pro křestní jméno i příjmení ----- type: použít jednu z hodnot: - date – doporučené pokud lze uvést - family – povinné pokud lze uvést - given – povinné pokud lze uvést - termsOfAddress – doporučené pokud lze uvést pokud nelze rozlišit křestní jméno a příjmení, nepoužije se type a jméno se zaznamená v podobě jaké je do jednoho elementu <namePart>	MA	<dc:creator> nutno do jednoho pole DC spojit jméno i příjmení
<role>		specifikace role osoby nebo	MA	

		organizace uvedené v elementu <name>		
<roleTerm>	type authority	popis role nutno použít kontrol. slovník např. z MARC21 ----- type: code – kód role z kontrolovaného slovníku rolí (http://www.loc.gov/marc/relators/relaterm.html) authority – údaje o kontrolovaném slovníku využitém k popisu role, k popisu výše uvedeného MARC seznamu nutno uvést authority="marcrelator"	MA	
<typeOfResource>		popis charakteristiky typu nebo obsahu přílohy jedna z hodnot: - text – např. pro přílohu typu časopis, kniha, brožura apod. - cartographic – pro mapy - notated music - sound recording-musical - pro hudební CD/DVD - sound recording-nonmusical - sound recording - still image – fotografie, plakáty apod. - moving image – pro filmová DVD - three dimensional object - software, multimedia – pro CD/DVD se SW - mixed material	R	<dc:type>
<genre>		bližší údaje o typu dokumentu hodnota: supplement	M	<dc:type>

<originInfo>		informace o původu přílohy <i>plnit pokud se liší od údajů v popisu svazku monografie (platí i pro jednotlivé sub-elementy)</i> Poznámka: Jeden nebo více výskytů elementů se předpokládá pro vydavatele, další výskyt v případě nutnosti popsat tiskaře. Pokud je nutno vyjádřit tiskaře (pole 260 podpole „f“ a „e“ a „g“ v MARC21), je nutno element <originInfo> opakovat s atributem transliteration=“printer“ a elementy <place>, <publisher>, <dateCreated>, které budou obsahovat údaje o tiskaři.	MA	
<place>		údaje o místě spojeném s vydáním, výrobou nebo původem přílohy	MA	<dc:coverage>
<placeTerm>	type	konkrétní určení místa, např. Praha odpovídá hodnotě katalogizačního záznamu, pole 260, podpole „a“ ----- type – bude vždy text	MA	<dc:coverage>
<publisher>		jméno entity, která přílohu vydala, vytiskla nebo jinak vyprodukovala odpovídá poli 260 podpoli „b“ katalogizačního záznamu v MARC21	MA	<dc:publisher>
<dateIssued>	qualifier	datum vydání přílohy, dle toho jaké údaje jsou k dispozici jiná data než rok možno zapsat v následujících podobách: - DD.MM.RRRR – pokud víme den, měsíc i rok vydání - MM.RRRR – pokud víme jen měsíc a rok vydání	MA	<dc:date>

		- RRRR – pokud víme pouze rok - DD.-DD.MM.RRRR – vydání pro více dní - MM.-MM.RRRR – vydání pro více měsíců možno použít hodnotu z katalogizačního záznamu, pole 260, podpole „c“ ----- qualifier – možnost dalšího upřesnění, hodnota „approximate“ pro data, kde nevíme přesný údaj		
<dateCreated>	qualifier	datum vytvoření přílohy bude použito pouze při popisu tiskaře, viz poznámka u elementu <originInfo> nebo např. u popisu CD/DVD apod. odpovídá hodnotě z katalogizačního záznamu, pole 260, podpole „g“ ----- qualifier – možnost dalšího upřesnění, hodnota „approximate“ pro data, kde nevíme přesný údaj	R	
<frequency>		údaje o pravidelnosti vydávání odpovídá údajům MARC21 v poli 310 nebo pozici 18 v poli 008	RA	
<language>		údaje o jazyce dokumentu	M	
<languageTerm>	type authority	přesné určení jazyka – kódem nutno použít kontrolovaný slovník ISO 639-2, http://www.loc.gov/standards/iso639-2/php/code_list.php ----- type: použít hodnotu code authority: použít hodnotu „iso639-	M	<dc:language>

		2b“		
<physicalDescription>		obsahuje údaje o fyzickém popisu	M	
<form>	authority	údaje o fyzické podobě dokumentu, např. print, electronic apod. povinné pro tištěné předlohy hodnota „print“, pro elektronické přílohy „electronic“ odpovídá hodnotám pozice 23 a 29 v poli 008 MARC21 ----- authority: hodnota „marcform“	M	<dc:format>
<extent>		údaje o rozsahu (stran, svazků nebo rozměrů) odpovídá hodnotám v poli 300 podpolích „a“ a „c“ MARC21, pokud jsou vyplněna obě pole, bude se element <extent> opakovat	RA	<dc:format>
<note>		poznámka o fyzickém stavu dokumentu; pro každou poznámku je nutno vytvořit nový <note> element	RA	
<abstract>		shrnutí obsahu dokumentu odpovídá poli 520 MARC21	RA	<dc:description>
<note>		obecná poznámka k dokumentu odpovídá poli 500 v MARC21	RA	<dc:description>
<subject>	authority	údaje o věcném třídění ----- authority: vyplnit hodnotu „czenas“	R	
<topic>		libovolný výraz specifikující nebo charakterizující obsah přílohy; použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (věcné téma)	M	<dc:subject>
<geographic>		geografické věcné třídění použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR	R	<dc:subject>

		(geografický termín)		
<temporal>		chronologické věcné třídění použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (chronologický údaj)	R	<dc:subject>
<name>		jméno použité jako věcné záhlaví použít kontrolovaný slovník - např. z báze autorit AUT NK ČR (jméno osobní)	R	<dc:subject>
<classification>	authority	klasifikační údaje věcného třídění podle Mezinárodního desetinného třídění odpovídá poli 080 MARC21 ----- authority: vyplnit hodnotu „udc“	M	<dc:subject>
<identifier>	type	údaje o identifikátorech, obsahuje unikátní identifikátory mezinárodní nebo lokální, které příloha má – viz přehled typů atributů níže ----- type: budou se povinně vyplňovat následující hodnoty, pokud existují: - doi - hdl - handle - issn - převzít z katalogizačního záznam NK ČR - isbn - převzít z katalogizačního záznam NK ČR - ccnb – čČNB - převzít z katalogizačního záznam NK ČR - permalink záznamu z katalogu NK ČR, např. http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=002186258&local_base=NKC - urnnbn - pro URN:NBN - uuid - jiný interní identifikátor,	MA	<dc:identifier>

		hodnota atributu „local“, lze použít např. k vyjádření čárového kódu		

8.4 METS část <amdSec> - Technická a administrativní metadata – formáty MIX a PREMIS

- pro všechna digitalizovaná data se budou využívat formát PREMIS (jeho části object, event a agent), pro obrazová data dále i formát MIX
- technická a administrativní metadata budou zabalena v části <amdSec> formátu METS ve vlastních formátech (MIX, PREMIS – části object; events; agent)
- technická a administrativní metadata budou vznikat i pro prvotní sken (většinou TIFF), který se po nutných úpravách maže a dále neuchovává
 - o technická metadata jsou určena primárně pro zachycení technických informací o formátech souborů, o výsledcích validací a kontrol
 - o administrativní metadata zachycují veškeré změny, procesy apod., které byly na datech i metadatach provedeny
- technická metadata přicházející z digitalizace jsou dále v maximální míře ukládána v LTP systému (po namapování do interního formátu LTP systému)
- všechny PREMIS záznamy budou ve vedlejší METS záznamu (AMD_METS.xml), který je určen pro administrativní a technická metadata (spolu s MIX záznamy).
 - o celý METS záznam (AMD_METS.xml) a je linkován z hlavního METS záznamu dokumentu
- **plnění technických metadat se předpokládá z výstupů vzniklých využitím služeb třetích stran jako jsou JHOVE2, PRONOM aj.)**
- **<amdSec> část bude existovat vždy jedna pro všechny reprezentace jedné stránky dokumentu (MC, ALTO XML, OCR.TXT) a bude obsahovat metadata v <techMD> a <digiprovMD> podčástech**
- část <amdSec> musí mít ID a vnořený element <techMD> nebo <digiprovMD>, oba s ID a vnořeným elementem <mdWrap> s atributem MDTYPE

element	atributy	popis	Povinnost
<amdSec>	ID	element obsahující technická metadata ve formátu PREMIS nebo MIX ----- ID – identifikátor konkrétní části <amdSec>, např. pro stránku 1 by hodnota mohla být „PAGE0001“	M
<techMD> nebo <digiprovMD>	ID	element rozlišující typy jednotlivých administrativních metadat ----- ID pro část <techMD>:	M

		- pro části obsahující PREMIS-object hodnota „OBJ_001“ – objekt 1 (PREMIS object pro smazaný TIFF, OBJ_002 by bylo pro MC, OBJ_003 pro ALTO XML - pro části obsahující MIX hodnota „MIX_001“ = MIX metadata pro původní TIFF, „MIX_002“ pro MC pro část <digiprovMD>: - pro části obsahující PREMIS-event hodnota „EVT_001“ apod. - pro části obsahující PREMIS-agent hodnota „AGENT_001“ apod.	
<mdWrap>	MDTYPE	element obsahující vložené záznamy PREMIS, MIX ----- MDTYPE - pro záznamy PREMIS object, event i agent vždy hodnota „PREMIS“ - pro záznamy MIX hodnota „NISOIMG“	M

8.4.1 PREMIS Objects

- bude odpovídat poslední aktuální verzi v době implementace (leden 2011 - PREMIS data dictionary v. 2.1), nebo verzi předchozí
- popisovat se pomocí PREMIS object budou soubory, tj. dle specifikace PREMIS vždy úroveň tzv. File (ne reprezentace ani bitstream)
- záznam v PREMIS object se bude vytvářet pro každý soubor 1) vzniklý v procesu digitalizace (původní sken, který se dále maže); 2) archivní obrazové kopie, 3) ALTO XML, OCR.TXT, 4) uživatelská kopie)
- PREMIS object se nebude vytvářet pro OCR.TXT soubory
- pro každý záznam PREMIS object bude existovat vlastní podčást <techMD>
- záznam PREMIS Object pro jeden soubor bude obsahovat linky na události, které jsou popsány v PREMIS Events ve stejném METS metadatovém záznamu konkrétního dokumentu (svazku monografie) v části <digiprovMD>; přes <premis:relatedEventIdentification>, to samé platí pro objekty, které budou nalinkovány v případě vztahu (např. UC vznikla z MC) s popisovaným objektem přes <premis:relatedObjectIdentification>.
 - o tj. např. PREMIS object popisující archivní soubor JPEG2000 je tímto způsobem nalinkován na původní sken ve formátu TIFF (resp. na jeho PREMIS object záznam) – pomocí tagu <relatedObjectIdentification>, který obsahuje ID původního objektu (např. TIFF)
 - o zároveň pomocí tagu <relatedEventIdentification> je záznam PREMIS object archivního souboru JPEG2000 nalinkován na událost, během které vznikl
- **POZOR – Premis Object bude vznikat a uchovávat se i pro neexistující data (původní a posléze smazaný TIFF)**

Pole záznamu PREMIS Object

Obsah pole „Popis“:

- vysvětlení a příklad
- doporučené plnění tam, kde je to možné
- výskyt elementu (jak je definováno formátem PREMIS – dle XSD)
 - o 0-1 element je nepovinný, neopakovatelný
 - o 0-n element je nepovinný, opakovatelný
 - o 1-n element je povinný a opakovatelný
 - o element je povinný a neopakovatelný

význam pole „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - o M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - o MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - o R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - o RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - o O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)

Obsah pole „Použití pro“

- použití jednotlivých elementů pro popis MC, PS (původní sken), XML (ALTO)

Element	Popis	Použití pro	Povinnost
<objectIdentifier>	identifikátor k jednoznačnému odlišení objektu v určitém kontextu; 1-n	MC, XML, PS	M
<objectIdentifierType>	popis kontextu, ve kterém je identifikátor unikátní, např. NDK, ANL nebo název repozitáře; nutno použít kontrolovaný slovník; 1-1	MC, XML, PS	M
<objectIdentifierValue>	vlastní hodnota identifikátoru, např. img0001-master, urn.nbn.cz-123465 apod.; 1-1	MC, XML, PS	M
<objectCategory>	typ objektu, ke kterým se metadata (PREMIS object) vztahuje, např. file pro soubor, representation pro dig. reprezentaci, bitstream pro bitstream; 1-1	MC, XML, PS	M
<preservationLevel>	údaje o úrovni ochrany souboru, která se na něj vztahuje; některé soubory nejsou tak důležité jako jiné, mají menší úroveň ochrany;	MC, XML, PS	M

	0-n		
<preservationLevelValue>	hodnota úrovně ochrany, která je pro soubor relevantní, pro původní sken PS hodnota deleted, pro MC a XML hodnota preservation; 1-1	MC, XML, PS	M
<preservationLevelDateAssigned>	datum, kdy byla přiřazena hodnota úrovně ochrany, zápis v ISO 8601, na úroveň dne (DD-MM-RRRR) 0-1	MC, XML, PS	R
<objectCharacteristics>	technické údaje o souboru 1-n	MC, XML, PS	M
<compositionLevel>	údaj o tom, zda je nutné digitální objekt rozbalit nebo dekodovat; např. 0 (defaultně pro žádné zabalení nebo kodování); 1 pro jedno zabalení a kodování, podobně pak hodnota 2; 1-1	MC, XML, PS	M
<fixity>	údaje o kontrolním součtu 0-n	MC, XML, PS	M
<messageDigestAlgorithm>	použitý algoritmus kontrolního součtu, např. MD5 aj. 1-1	MC, XML, PS	M
<messageDigest>	hodnota kontrolního součtu 1-1	MC, XML, PS	M
<messageDigestOriginator>	agent (osoba, instituce, stroj, SW), který kontrolní součet vytvořil (např. JHOVE apod.) 0-1	MC, XML, PS	M
<size>	údaje o velikosti souboru v bytech 0-1	MC, XML, PS	M
<format>	údaje o formátu souboru 1-n	MC, XML, PS	M
<formatDesignation>	identifikace formátu souboru, výstup z JHOVE, PRONOM služeb apod. 0-1	MC, XML, PS	M
<formatName>	jméno formátu, např. image/tiff nebo Adobe PDF 1-1	MC, XML, PS	M
<formatVersion>	verze formátu, např. 6.0 0-1	MC, XML, PS	M
<formatRegistry>	identifikace formátu – dodatečná informace o záznamu formátů v registrech formátů (např. PRONOM aj.)	MC, XML, PS	M

	0-1		
<formatRegistryName>	jméno použitého registru formátů, např. UDFR, PRONOM aj. 1-1	MC, XML, PS	M
<formatRegistryKey>	unikátní identifikátor (označení) formátu v registru, např. fmt/155 z PRONOM 1-1	MC, XML, PS	M
<creatingApplication>	údaje o aplikaci, ve které byl popisovaný soubor vytvořen; nutno popsat skener, SW kde vzniklo ALTO XML/TXT, SW/kodek pro vytvoření JPEG2000 MC 0-n	MC, XML, PS	M
<creatingApplicationName>	název aplikace, např. ImageGear, Kakadu apod.; 0-1	MC, XML, PS	M
<creatingApplicationVersion>	verze aplikace, např. 15.03.000 0-1	MC, XML, PS	M
<dateCreatedByApplication>	datum a čas vytvoření, např. 2008-11-10T12:37:46; musí být ve tvaru ISO 8601 (na úrovni vteřin); 0-1	MC, XML, PS	M
<originalName>	původní jméno souboru , např. digibok_2007081301091_0011.jp2 0-1	MC, XML, PS	M
<relationship>	vyjádření vztahu popisovaného souboru k jiným souborům a událostem (eventům) 0-n	MC, XML	M
<relationshipType>	typ vztahu, doporučené hodnoty: derivation= vztah kde objekt je výsledkem změny jiného objektu; structural= vztah mezi částmi objektu; tj. např. ALTO vytvořené z TIFFU bude mít vztah derivation, podobně jako JPEG2000 z TIFFu vytvořený; 1-1	MC, XML;	M
<relationshipSubType>	upřesnění vztahu, doporučené hodnoty: created from; has source; is source of; has sibling; has part; is part of; has root; includes; is included in; apod.; tj. např. ALTO nebo JPEG2000 vytvořený z původního TIFFu budou mít vztah „created from“ 1-1	MC, XML;	M
<relatedObjectIdentification>	identifikace souvisejícího souboru 1-n pro MC, XML pro vyjádření vztahu k původnímu objektu (skenu)	MC, XML	M

<relatedObjectIdentifierType>	specifikace kontextu, ve kterém je identifikátor souboru jedinečný, např. URN; temporary filepath; objectID 1-1	MC, XML	M
<relatedObjectIdentifierValue>	vlastní řetězec identifikátoru, např. URN:NBN:cz-1301091_011#0001 nebo název souboru, cesta k souboru apod. 1-1	MC, XML	M
<relatedEventIdentification>	identifikace s popisovaným souborem související události (eventu); seznam událostí viz PREMIS event 0-n	MC, XML	M
<relatedEventIdentifierType>	typ události, např. interní číslovací systém událostí jako no.nb.evt; NK repository event ID, UUID apod. 1-1	MC, XML	M
<relatedEventIdentifierValue>	hodnota identifikátoru události, např. NK_EVT_005 nebo hodnota UUID aj. 1-1	MC, XML	M
<relatedEventSequence>	pořadí události, např. 003; k určení pořadí lze určit datum události 0-1	MC, XML	R
<linkingEventIdentifier>	identifikátor události týkající původního skenu PS; typy událostí mohou být např. vytvoření, smazání 0-n pro PS nutný link na události vytvoření (digitalizace) a jeho vymazání	PS	M
<linkingEventIdentifierType>	typ identifikátoru události, např. UUID, NK_eventID, vlastní číslovací systém apod. 1-1	PS	M
<linkingEventIdentifierValue>	hodnota identifikátoru, např. event_01; img0001-master-event001 apod. 1-1	PS	M

8.4.2 PREMIS Event

- bude odpovídat poslední aktuální verzi v době implementace (leden 2011 - PREMIS data dictionary v. 2.1), nebo verzi předchozí
- PREMIS event záznamy shromažďují informace o procesech a událostech, které se týkají jednoho nebo více objektů, v našem případě souborů. Primární použití je k zaznamenání událostí, které popisovaný soubor mění nebo upravují.
- bude vznikat pro události, které se dělaly na obrazových datech
 - o digitalizace – vytvoření prvního skenu (např. do TIFF)
 - o vytvoření ALTO XML
 - o vygenerování MC

- vygenerování UC
- vymazání PS
- popis událostí bude zachycovat informace o jejich výsledku/výstupu
- záznamy PREMIS event budou uloženy v METS záznamu určeném pro administrativní a technická metadata (AMD_METS.xml) v jeho části <amdSec>, podčást <digiprovMD>
 - AMD_METS.xml je linkován z hlavního METS záznamu dokumentu
- pro každou událost bude vytvořena jedna <digiprovMD> část
- každý záznam PREMIS event je linkován na původce aktivity – tj. na PREMIS agent záznam

Obsah pole „Popis“:

- vysvětlení a příklad
- doporučené plnění tam, kde je to možné
- výskyt elementu (jak je definováno formátem PREMIS – dle XSD)
 - 0-1 element je nepovinný, neopakovatelný
 - 0-n element je nepovinný, opakovatelný
 - 1-n element je povinný a opakovatelný
 - element je povinný a neopakovatelný

význam pole „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)

Pole záznamu PREMIS Event

Element	Popis	Povinnost
<eventIdentifier>	údaje o identifikátoru události v kontextu digitalizace nebo repozitáře 1-1	M
<eventIdentifierType>	typ identifikátoru, např. no.nb.evt; NK_eventID, UUID apod. 1-1	M
<eventIdentifierValue>	hodnota identifikátoru, např. EVT_001; event_019 apod. 1-1	M
<eventType>	kategorizace události, nutno použít kontrolovaný slovník; typy událostí, které musí být zaznamenány: capture, migration, derivation, deletion 1-1	M
<eventDateTime>	datum a čas kdy byla událost provedena; nutno	M

	zapsat v ISO 8601 na úroveň vteřin 1-1	
<eventDetail>	další údaje o události, doporučené hodnoty pro výše uvedené <eventType> následují za /: - capture/digitization – vznik prvního skenu - capture/XML_creation - capture/TXT_creation - migration/MC_creation - derivation/UC_creation - deletion/PS_deletion 0-1	M
<eventOutcomeInformation>	informace o výsledku události 0-n	R
<eventOutcome>	kategorizace výsledku události, např. slovy jako successful nebo failure, možno použít kódy – nutno používat kontrolovaný slovník nebo seznam kódů 0-1	M
<linkingAgentIdentifier>	identifikace jednoho nebo více agentů spojených s událostí 0-n	M
<linkingAgentIdentifierType>	označení typu identifikátoru, např. NK_AgentID, UUID apod. 1-1	M
<linkingAgentIdentifierValue>	hodnota identifikátoru, např. agent_softwareName_5.2; agent_novakJ apod. 1-1	M
<linkingAgentRole>	role agenta ve vztahu k události, např. software; SW component; operator; nutno používat kontrolovaný slovník 0-n	R
<linkingObjectIdentifier>	informace o objektu/souboru spojeného s událostí, link na něj 0-n	M
<linkingObjectIdentifierType>	označení typu identifikátoru, např. PhysUnitID; URN, NK_OBJ, OBJ_001 apod.; hodnoty by se měly brát z kontrolovaného slovníku 1-1	M
<linkingObjectIdentifierValue>	hodnota identifikátoru, např. URN:NBN:cz- _0011#0001 aj. 1-1	M

8.4.3 PREMIS Agent

- bude odpovídat poslední aktuální verzi v době implementace (leden 2011 - PREMIS data dictionary v. 2.1), nebo verzi předchozí
- **využití PREMIS agent je spíše myšleno pro tzv. ochranné aktivity, které probíhají na archivních datech (AIP balíček) a je nutné pro každou událost na těchto datech mít přesnější informace o tom, kdo ji provedl (osoba administrátora nebo oprávněné osoby)**
 - o informace v PREMIS event a PREMIS object přicházející z procesu digitalizace v PSP balíčku jsou dostačující a dají nám dostatečné informace o události, kdy byla provedena, na jakém SW byla provedena (PREMIS object „creatingApplication“ + PREMIS event „eventDetail“ – tj. další upřesnění v PREMIS agent není nutné
- záznam PREMIS agent obsahuje charakteristiku tzv. agenta, který je spojen s provedenou a zaznamenanou událostí (PREMIS event)
 - o agent může být osoba, organizace nebo software
- z PREMIS Event je linkováno na agenta, který určitou akci provedl, typ ID agenta a jeho hodnota jsou uvedené v Premis Events (<premis:linkingAgentIdentifier>), plný popis agenta je pak v PREMIS Agent
- záznamy PREMIS agent budou uloženy v METS záznamu určeném pro administrativní a technická metadata (AMD_METS.xml) v jeho části <amdSec>, podčást <digiprovmD>
 - o AMD_METS.xml je linkován z hlavního METS záznamu dokumentu
- pro každého agenta, tj. jeden PREMIS agent záznam, bude vytvořena jedna <digiprovmD> část

Pole záznamu PREMIS Agent

Obsah pole „Popis“:

- vysvětlení a příklad
- doporučené plnění tam, kde je to možné
- výskyt elementu (jak je definováno formátem PREMIS – dle XSD)
 - o 0-1 element je nepovinný, neopakovatelný
 - o 0-n element je nepovinný, opakovatelný
 - o 1-n element je povinný a opakovatelný
 - o element je povinný a neopakovatelný

význam pole „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - o M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - o MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - o R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - o RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - o O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)

Element	Popis	Povinnost
<agentIdentifier>	popis identifikátoru, který jednoznačně označuje agenta v rámci jednoho kontextu (repozitář např.) 1-n	M
<agentIdentifierType>	označení typu identifikátoru, např. NK_AgentID, UUID apod. 1-1	M
<agentIdentifierValue>	hodnota identifikátoru, např. agent_softwareName_5.2; agent_novakJ apod. 1-1	M
<agentName>	textové upřesnění agenta, např. přesný název SW, plné jméno osoby apod. - FixImage1.3; Jan Novák; CCS docWorks 6.2.1; 0-n	R
<agentType>	obecné označení agenta – pro osoby např. osoba, pro SW např. software apod. hodnoty: organization; person; software 0-1	M
<agentNote>	použití pouze pokud je <agentType> Software a půjde o agenta souvisejícího s migrací TIFF na JPEG2000 (creation/migration Event); bude obsahovat příkaz k výrobě JPEG2000 souboru v aplikaci Kakadu 0-n	MA

8.4.4 Technická metadata MIX

- Bude využit formát MIX, verze aktuální v době implementace projektu, nebo verze předchozí (prosinec 2010 verze 2 – viz <http://www.loc.gov/standards/mix/>)
- **MIX záznam vzniká pouze pro obrazové soubory!**
 - o tj. bude vznikat 1) pro archivní kopii, 2) další MIX záznam bude vznikat pro původní soubor vzniklý prvotním skenováním (nejčastěji TIFF) a to i přesto, že tento TIFF se v průběhu výroby maže a není archivován
 - o tyto dva MIX záznamy budou součástí jednoho METS záznamu AMD_METS.xml (v části <amdSec>, podčást <techMD>) pro administrativní a technická metadata, který vznikne ke každému obrazovému souboru a který je linkován z hlavního METS záznamu svazku monografie
- **MIX záznamy jednotlivých obrazových souborů se budou lišit – MIX záznam původního skenu nebude obsahovat např. element ImageProcessing, MIX záznam archivního souboru MC nebude naproti tomu obsahovat informace o procesu skenování, které se váží k původnímu skenu a budou v elementu ImageCaptureMetadata apod. – podrobnosti viz tabulka níže, sloupec „užití pro MC a PS“**

- pro každý záznam MIX bude vytvořena vlastní část <techMD>
- MIX může být také zapouzdřen v PREMIS Object <premis:objectCharacteristicsExtension>
- externí služby, jako např. JHOVE a PRONOM, budou využívány k plnění polí formátu MIX
- ve formátu MIX nebude uvedena informace o kontrolních součtech (fixity), která je obsažena v PREMIS object a není nutno ji opakovat (viz MIX profily Nizozemí, Finska a Norska)
- <fileSize> je pouze doporučené, údaj o velikosti souboru je součástí popisu PREMIS object

Pole formátu MIX pro popis archivní kopie a původního skenu

Obsah pole „Popis“:

- vysvětlení a příklad
- doporučené plnění tam, kde je to možné
- výskyt elementu (jak je definováno formátem MIX – dle XSD)
 - o 0-1 element je nepovinný, neopakovatelný
 - o 0-n element je nepovinný, opakovatelný

význam pole „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - o M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - o MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - o R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - o RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - o O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)

Obsah pole „Použití pro“

- použití jednotlivých elementů pro MC, PS (původní sken) a UC – určuje, který element je a který není součástí MIX záznamu MC nebo MIX záznamu popisujícího původní obrazový dokument ze skeneru

Element	Popis	Povinnost	Použití pro
<BasicDigitalObjectInformation>			
<ObjectIdentifier>	údaje o identifikátoru obrazového dokumentu, který je formátem MIX popsán; 0-n	R	MC, PS
<objectIdentifierType>	např. jméno souboru, nebo jiný identifikátor; 0-1	M	MC, PS
<objectIdentifierValue>	hodnota identifikátoru, např. 20110306_001.jp2 nebo urn:nbn:123456; 0-1	M	MC, PS
<fileSize>	velikost souboru	R	MC + PS

	0-1		
<FormatDesignation>	údaje o formátu obrazového souboru 0-1	M	MC, PS
<formatName>	název formátu, např. lze využít MIME types ⁴ (Image/jp2 apod.) 0-1	M	MC, PS
<formatVersion>	verze formátu, např. 1.0 0-1	M	MC, PS
<byteOrder>	endianita, možnosti jsou little endian, middle (mix) endian a big endian 0-1	M	MC + PS
<Compression>	údaje o kompresi obrazového souboru (pokud 0-n	M	MC, PS
<compressionScheme>	informace o kompresním schématu, vyjádřeno číslem (např. 34712 je komprese JPEG2000) nebo slovy (např. JP2 Lossless) 0-1	M	MC, PS
<BasicImageInformation>	základní technické údaje o obrazovém dokumentu 0-1	M	MC, PS
<BasicImageCharacteristics>	0-1	M	MC, PS
<imageWidth>	šířka obrazu v pixelech, např. 3987 0-1	M	MC, PS
<imageHeight>	výška obrazu v pixelech, např. 2345 0-1	M	MC, PS
<PhotometricInterpretation>	photometrická interpretace 0-1	M	MC, PS
<colorSpace>	barevný prostor, např. RGB 0-1	M	MC, PS
<ColorProfile>	údaje o barevném profilu 0-1 povinné pro dokumenty, kde je nutno uchovat přesnou reprezentaci barvy původního dokumentu a používá se ICC profil)	MA	MC + PS
<IccProfile>	ICC profil 0-1	M	MC + PS
<iccProfileName>	jméno profilu, např. sRGB, Adobe RGB aj. 0-1	M	MC + PS
<iccProfileVersion>	verze profilu, např. sRGB IEC61966-2.1 0-1	M	MC + PS
<iccProfileURI>	odkaz na profil, např. www.profil.cz/sRGB_v4_ICC_pref.icc ; 0-1	R	MC + PS

⁴ <http://www.iana.org/assignments/media-types/index.html>

<SpecialFormatCharacteristics>	speciální technické údaje o obrazovém dokumentu, použití pro formát JPEG2000 0-1 povinný pro JPEG2000	MA	MC
<JPEG2000>	0-1	M	MC
<CodecCompliance>	údaje o kodeku 0-1	M	MC
<codec>	název kodeku, např. Kakadu, LuraWave aj. 0-1	M	MC
<codecVersion>	verze kodeku, např. 3.1 0-1	M	MC
< codestreamProfile >	popis codestream profilu JPEG2000, např. P0 a P1 (viz ISO/IEC 15444-4); 0-1	M	MC
< complianceClass >	specifikace největší výšky, šířky a počtu komponentů, které dekodér dokáže dekódovat, lze použít hodnoty C0, C1 a C2; 0-1	M	MC
<EncodingOptions >	obsahuje informace o kodování JPEG2000 0-1	M	MC
<Tiles >	popis pixelové velikosti dlaždic formátu JPEG2000 0-1	M	MC
< tileWidth>	šířka dlaždice, např. 128 0-1	M	MC
< tileHeight>	výška dlaždice, např. 128 0-1	M	MC
< qualityLayers>	číselná hodnota počtu vrstev, do kterých byl JPEG2000 rozdělen, např. 12 0-1	M	MC
< resolutionLevels>	popis počtu nižších rozlišení, které lze z obrazu získat, např. 6 0-1	M	MC
< ImageCaptureMetadata>	popis procesu skenování, je důležité vyplnit, protože tyto údaje nelze zjistit z finálního master/archivního souboru 0-1	M	PS
<SourceInformation>	informace o předloze 0-1	R	PS
<sourceType>	Book, Newspaper aj.; nutno používat kontrolovaný slovník 0-1	M	PS
<SourceID>	identifikátor předlohy 0-n	R	PS
<sourceIDType>	typ identifikátoru, např. ČČNB, URN:NBN 0-1	M	PS
<sourceIDValue>	vlastní hodnota identifikátoru	M	PS

	0-1 povinné		
<GeneralCaptureInformation>	základní údaje o skenování 0-1	M	PS
<dateTimeCreated>	údaj o datu a čase skenování, např. 2009-01-03T08:25:28; zapsat v ISO 8601 na úroveň vteřin 0-1	M	PS
<imageProducer>	entita provádějící skenování, např. The National Library of the Czech Republic, osoba apod. 0-1	M	PS
<captureDevice>	typ skenovacího zařízení, např. reflection print scanner; doporučené využívání hodnot z kontrovaného slovníku 0-1	M	PS
< ScannerCapture>	údaje o skeneru 0-1	M	PS
<scannerManufacturer>	výrobce skeneru, např. 4DigitalBooks, Treventus, Zeutschel 0-1	M	PS
<ScannerModel>	údaje o konkrétním typu skeneru 0-1	M	PS
<scannerModelName>	jméno modelové řady skeneru, např. DL 0-1	M	PS
<scannerModelNumber>	číslo/označení modelu, např. 3000 0-1	M	PS
<scannerModelSerialNo>	výrobní číslo skeneru, např. E4R0003649 0-1	M	PS
<MaximumOpticalResolution>	údaje o maximálním optickém rozlišení skeneru 0-1	M	PS
< xOpticalResolution>	optické rozlišení na ose x, např. 300 0-1	M	PS
< yOpticalResolution>	optické rozlišení na ose y, např. 300 0-1	M	PS
< opticalResolutionUnit>	jednotka optického rozlišení, např. inch (in.) 0-1	M	PS
<scannerSensor>	popis typu snímacího senzoru skenovacího zařízení, např. matrix, linear, undefined aj. 0-1	M	PS
<ScanningSystemSoftware>	údaje o softwaru skenovacího zařízení 0-1	M	PS
<scanningSoftwareName>	název softwaru, např. Copinet 0-1	M	PS
<scanningSoftwareVersionNo>	číslo verze softwaru, např. 3.7 0-1	M	PS

<DigitalCameraCapture>	údaje o snímacím zařízení (fotoaparát) 0-1 povinné, pokud je používán fotoaparát a není používán skener	MA	PS
<digitalCameraManufacturer>	výrobce fotoaparátu, např. Canon 0-1	M	PS
<DigitalCameraModel>	popis modelu fotoaparátu 0-1	M	PS
<digitalCameraModelName>	název modelové řady, např. EOS 0-1	M	PS
< digitalCameraModelNumber>	označení modelu fotoaparátu, např. 1000D 0-1	M	PS
< digitalCameraModelSerialNo>	výrobní číslo přístroje, např. E12345 0-1	M	PS
<camerarSensor>	typ senzoru fotoaparátu, např. matrix aj. 0-1	M	PS
<CameraCaptureSettings>	údaje o nastavení fotoaparátu použitého ke snímání předloh 0-1	M	PS
<ImageData>	v rámci tohoto kontejnerového elementu budou použity následující sub-elementy: fNumber exposureTime isoSpeedRatings shutterSpeedValue apertureValue brightnessValue exposureBiasValue maxApertureValue subjectDistance meteringMode lightSource flash focalLength backLight exposureIndex sensingMethod cfaPattern autoFocus PrintAspectRatio všechny hodnoty budou přebrány v případě použití fotoaparátu z údajů Exif	M	PS
<orientation>	popis orientace obrazu tak, jak je uložen vzhledem k jeho řádkům a sloupcům, např. normal*; normal, image flipper; normal, rotated 180°; unknown apod.	M	PS

	0-1		
<ImageAssessmentMetadata>	informace o digitálním obrazu pro jeho hodnocení a využití z hlediska dlouhodobé ochrany apod. 0-1	M	MC, PS
<SpatialMetrics>	rozměry obrázku, 2 rozměrná projekce objektů tak jak ji „vidí“ snímací zařízení 0-1	M	MC, PS
<samplingFrequencyPlane>	popis základní roviny, např. object plane (pro přímo ze předlohy digitalizované dokumenty), source object plane (pro digitalizaci mikrofilmů), camera/scanner focal plane (indikace sampl. frekvence fyzického senzoru); 0-1	R	MC + PS
<samplingFrequencyUnit>	jednotka měření sampl. frekvence, např. hodnoty 1= žádná pevná jednotka ; 2= inch, 3=centimetr; 0-1	M	MC, PS
<xSamplingFrequency>	údaje o počtu pixelů na jednotku smplovací frekvence pro šířku obrázku 0-1 povinné, pokud hodnota samplingFrequencyUnit je 2 nebo 3	MA	MC, PS
<numerator>	čitatel, číselné vyjádření, např. 300 0-1	M	MC, PS
<denominator>	jmenovatel, číselné vyjádření např. 1 0-1	M	MC, PS
<ySamplingFrequency>	údaje o počtu pixelů na jednotku smplovací frekvence pro výšku obrázku 0-1 povinné, pokud hodnota samplingFrequencyUnit je 2 nebo 3	MA	MC, PS
<numerator>	čitatel, číselné vyjádření, např. 300 0-1	M	MC, PS
<denominator>	jmenovatel, číselné vyjádření např. 1 0-1	M	MC, PS
<ImageColorEncoding>	doplňující údaje o barvě obrazu 0-1	M	MC, PS
<BitsPerSample>	počet bitů na kanál 0-1	M	MC, PS
<bitsPerSampleValue>	hodnota počtu bitů, např. 8, 1, 4 nebo 8,8,8 apod. 0-n POZOR – pro každou hodnotu je nutno element opakovat, tj. např. 3x element <bitsPerSampleValue> s hodnotou 8	M	MC, PS

	<mix:BitsPerSample> <mix:bitsPerSampleValue>8</mix:bitsPerSampleValue> <mix:bitsPerSampleValue>8</mix:bitsPerSampleValue> <mix:bitsPerSampleValue>8</mix:bitsPerSampleValue> </mix:BitsPerSample>		
<bitsPerSampleUnit>	specifikace jednotky, např. integer nebo floating point 0-1	R	MC, PS
<samplesPerPixel>	počet barevných komponentů na pixel, např. 1, 3, 4 0-1	M	MC, PS
<TargetData>	informace o kalibračních tabulkách 0-1 povinné pro obrazy, kde se dělá kontrola proti kalibrační tabulce	MA	MC
<targetType>	typ kalibrační tabulky; 0= external (kalibrační tabulka se neobjeví na dig. obraze, je to oddělený dig. soubor); 1= internal (tabulka je naskenována spolu s přelohou a objeví se na dig. obraze); 0-n	M	MC
<targetID>	údaje o původu kalibrační tabulky 0-n	M	MC
<targetManufacturer>	výrobce/původce kalibrační tabulky, např. Eastman Kodak nebo NK ČR, oddělení kontroly kvality apod. 0-1	M	MC
<targetName>	název kalibrační tabulky, např. ColorChecker, MicrofilmScanTarget aj. 0-1	M	MC
<targetNo>	číslo nebo verze kalibrační tabulky 0-1	M	MC
<targetMedia>	údaj o tom, na jakém médiu je kalibrační tabulka, např. film, paper aj. 0-1	R	MC
<externalTarget>	údaje o externí kalibrační tabulce; např. link na http://skenservis.cz/target-00000001 nebo název a cesta ke konkrétnímu souboru 0-n povinné v případě, že byla použita externí kalibrační tabulka (targetType = 0)	MA	MC
<performaceData>	odkaz na soubor obsahující charakteristiku výkonu systému vzhledem k nastaveným hodnotám rozlišení atd.; možné hodnoty plnění – link URN nebo URL, nebo název souboru 0-n	R	MC
<ChangeHistory>	dokumentace procesů provedených na	M	MC

	obrazovém souboru v jeho životním cyklu 0-1		
<ImageProcessing>	údaje o zpracování obrazového souboru 0-n	M	MC
<dateTimeProcessed>	2009-01-04T15:12:06; zapsat v ISO 8601 na úroveň vteřin 0-1	M	MC
<sourceData>	odkaz na původní zdrojová data, ze kterých byl vytvořen finální obrazový soubor; může to být např. URL nebo cesta do složky s původním skenem včetně názvu souboru; 0-1	M	MC
<processingAgency>	The National Library of the Czech Republic 0-n	R	MC

8.5 METS část <fileSec>

8.5.1 <fileSec> hlavního záznamu METS

file group

- pro obrazy i texty (ALTO XML/OCR.TXT) budou v hlavním METS záznamu použity elementy <fileGrp>, jeden element <fileGrp> bude existovat pro obrazy archivních kopií, další pro ALTO XML, další pro OCR.TXT soubory a další pro METS záznamy s technickými metadaty (AMD_METS.xml)
1. <fileGrp> pro obrazy archivních kopií, bude mít tyto atributy: ID="MC_IMGGRP" USE="Images"
 - každý soubor bude mít vlastní element <file> s následujícími atributy:
 - ID – identifikátor souboru jp2 jak je používán v METS záznamu
 - MIMETYPE – hodnota image/jp2
 - SIZE – velikost souboru jp2
 - CHECKSUMTYPE – hodnota MD5
 - CHECKSUM – hodnota kontrolního součtu
 - SEQ – pořadí souboru
 - CREATED – datum vytvoření, ISO8601 na úroveň vteřiny
 - subelementem pod <file> je element <Flocat>, který obsahuje link na obrazový soubor (xlink:href) a atribut LOCTYPE
 2. <fileGrp> pro ALTO XML bude mít následující atributy: ID="ALTOGRP" USE="Text"
 - každý ALTO XML soubor bude mít vlastní element <file> s následujícími atributy:
 - ID – identifikátor souboru ALTO XML jak je používán v METS záznamu
 - MIMETYPE – text/xml
 - SIZE – velikost souboru xml

- CHECKSUMTYPE – hodnota MD5
 - CHECKSUM - hodnota kontrolního součtu
 - CREATED - datum vytvoření, ISO8601 na úroveň vteřiny
 - subelementem pod <file> je element <Flocat>, který obsahuje link na xml soubor obsahující ALTO (xlink:href) a atribut LOCTYPE
3. <fileGrp> pro soubory METS s technickými metadaty AMD_METS.xml bude mít následující atributy: ID="TECHMDGRP" USE="Technical Metadata"
- každý METS xml soubor bude mít vlastní element <file> s následujícími atributy:
 - ID - identifikátor souboru AMD_METS.xml jak je používán v METS záznamu
 - MIMETYPE – text/xml
 - SIZE – velikost souboru xml
 - CHECKSUMTYPE – hodnota MD5
 - CHECKSUM - hodnota kontrolního součtu
 - SEQ – pořadí souboru
 - CREATED - datum vytvoření, ISO8601 na úroveň vteřiny
 - subelementem pod <file> je element <Flocat>, který obsahuje link na xml soubor AMD_METS.xml (xlink:href) a atribut LOCTYPE
4. <fileGrp> pro soubory OCR.TXT bude mít následující atributy: ID="TXTGRP" USE="Text"
- každý OCR.TXT soubor bude mít vlastní element <file> s následujícími atributy:
 - ID - identifikátor souboru OCR.TXT jak je používán v METS záznamu
 - MIMETYPE – text/plain
 - SIZE - velikost souboru
 - CHECKSUMTYPE – hodnota MD5
 - CHECKSUM - hodnota kontrolního součtu
 - CREATED - datum vytvoření, ISO8601 na úroveň vteřiny
 - subelementem pod <file> je element <Flocat>, který obsahuje link na txt soubor (xlink:href) a atribut LOCTYPE

8.5.2 <fileSec> vedlejšího METS záznam AMD_METS.xml

- <fileSec> ve vedlejším METS záznamu AMD_METS.xml bude obsahovat jeden element <fileGrp> s vnořenými elementy <file> pro každou reprezentaci stránky, tj. MC, ALTO XML a OCR.TXT
- atributy jednotlivých <file> elementů odpovídají atributům pro jednotlivé typy dokumentů uvedených výše pro <fileSec> hlavního METS záznamu

8.6 METS část <structMap> - Strukturální metadata a ALTO XML

8.6.1 <structMap> hlavního záznamu METS

- strukturální mapy v METS záznamu existují dvojího typu, fyzická a logická; fyzická zaznamenává hierarchické informace o dokumentu, včetně vazeb na fyzické soubory, ze kterých se skládají jednotlivé úrovně dokumentu
- 1 logická strukturální mapa v hlavním METS záznamu popisuje 1 svazek monografie a musí popisovat strukturu až na úroveň vnitřních částí (např. kapitol, nebo článků) apod.
 - součástí svazku monografie mohou být přílohy – pokud se skenují spolu se svazkem, popisuje strukturální mapa METS záznamu svazek včetně přílohy (bere se jako jeden svazek)
- strukturální mapa logická i fyzická včetně odkazů na ALTO XML bude v hlavním záznamu hlavni_METS.xml
- pro každou stránku seskupuje METS logická strukturální mapa odkazy na textové bloky (nebo ilustrace), které jsou součástí té stránky. Informace o blocích textu nebo ilustracích na stránce jsou uloženy v 1 ALTO XML souboru, který stránce odpovídá. Každý blok a každá ilustrace má unikátní identifikátor, který je použit jako odkaz v METS strukturální mapě.

Vyjádření fyzické strukturální mapy

- bude mít následující atributy <structMap LABEL="Physical_Structure" TYPE="PHYSICAL">
- fyzická strukturální mapa obsahuje rodičovský <div>, který obsahuje tyto atributy:
 - o LABEL- může obsahovat titul svazku monografie
 - o TYPE – např. monograph
 - o ID – identifikátor div
 - o DMDID – identifikátor části popisných metadat
- jednotlivé stránky jsou zanořeny do rodičovského elementu <div> jako dceřiné <div> elementy
 - <div> pro soubory stránky bude mít tyto atributy:
 - TYPE – bude se plnit typem stránky (viz typy stránek v DTD periodika http://digit.nkp.cz/Monographs/DTD/2.10/DocumentationMonograph/Monograph.html#element_MonographPage_Link032CD908)
 - ID – identifikátor div
 - ORDERLABEL – pořadové číslo stránky, jak je na ní vytištěno
 - ORDER – pořadí stránky ve svazku monografie
 - <div> pro soubory stránky vždy obsahují odkaz <ftpr> na soubor obrazu archivní, na ALTO XML, na OCR.TXT a na AMD_METS.xml pomocí elementu <par>
 - odkaz na obrazový soubor archivní kopie má v elementu <area> následující atributy: FILEID, který obsahuje ID souboru archivní kopie
 - odkaz na ALTO XML má v elementu <area> následující atributy: FILEID, který obsahuje ID ALTO XML souboru, dále BEGIN="P1" kde P1 je ID elementu <page> z ALTO XML souboru; a atribut BETYPE="IDREF"

- link na OCR.TXT soubor má v elementu <area> následující atributy: FILEID, který obsahuje ID souboru OCR.TXT
- link na AMD_METS.xml soubor má v elementu <area> následující atributy: FILEID, který obsahuje ID souboru AMD_METS.xml

Vyjádření logické strukturální mapy

- bude mít následující atributy <structMap LABEL="Logical_Structure" TYPE="LOGICAL">
- logická struktura na úroveň oddílů nebo např. ilustrací se popisuje pomocí do sebe zanořených elementů <div>
- pokud stránka obsahuje jen obraz a žádný text, pak je popsána jedním elementem <div> a link do souboru ALTO XML vede přímo na element <ComposedBlock>
- stránky obsahující více logických oblastí jsou popsány jedním <div> elementem, který má vnořené <div> elementy pro každou logickou oblast, která odpovídá např. textovému oddílu (např. kapitola, článek) nebo obraz.
 - a. pokud se jedná o jednoduchý, celistvý text na jedné straně, tak je popsán jen jedním <div> elementem s atributem TYPE="chapter"
 - v tomto <div> jsou dále jako další <div> elementy zanořeny jednotlivé textové bloky (odstavce, nadpisy, obrazy apod.)
 - u každého bloku je odkaz do ALTO XML souboru na příslušný textový blok <TextBlock> – pomocí tohoto odkazu se v ALTO XML souboru nalezne jak text, tak i informace o jeho umístění na stránce (souřadnice), toto je realizováno pomocí struktury <area> v elementu <ftpr>
 - u bloku tvořeného obrazem je odkaz do ALTO XML na příslušný komponovaný blok <ComposedBlock>; je realizováno pomocí struktury <area> v elementu <ftpr>
 - v případě použití atributu ORDER umožňuje tento princip u oddílů vyjádřit i tzv. pořadí čtení jeho částí, jako jsou např. nadpis, autor, obrázek apod.
 - b. výjimečně, pokud textový oddíl není celistvý a je rozdělen na více částí, které se vyskytují na jedné nebo více stránkách, které nemusejí jít za sebou, je možné určit pořadí čtení těchto částí, opět pomocí atributu ORDER
 - pro každou část oddílu existuje vlastní <div> element, podřízený hlavnímu <div> elementu oddílu
 - element <div> každé části má atribut TYPE hodnotu „chapter-part“ a atribut ID musí vyjadřovat o jakou z částí se jedná, tj. např. ID="chapter5-1" odpovídá první části oddílu číslo pět
- **POZOR – u monografie se dělení oddílů běžně nepředpokládá (kapitoly jsou běžně na více stránkách, většinou po sobě jdoucích)**
 - **tj. dělení oddílů není povinné a lze využít pouze struktury odstavců jak je naznačeno v první části příkladu, tj. pokud kapitola/odstavec pokračuje na další straně, logická mapa uvádí, že poslední odstavec (NORMAL_TEXT) např. na stránce 5 odkazuje na ALTO náležející ke stránce 5 a v něm na poslední textový blok; následující odstavec v logické mapě bude odkazovat na ALTO náležející ke stráně 6 a v něm na první textový blok (viz příklad)**

- do logické struktury PSP balíčku může být v případě její existence zakomponována i příloha (Supplement), která má vlastní <div> element s atributem TYPE="SUPPLEMENT"
 - o vnořené <div> elementy pro obraz a textové oddíly i jejich použití je shodné se způsobem popisu logické struktury u elementu <div> s atributem TYPE="VOLUME"

Příklad

Logická mapa obsahující svazek monografie se 5 textovými oddíly (chapter) a 1 přílohou (supplement). První oddíl (kapitola první) je na stránkách 1-2, na straně 1 je titul (název) kapitoly a odstavec normálního textu, na straně 2 je odstavec s normálním textem (může jít také o navazující odstavec – pokračující z předchozí stránky) a obrázek s popiskem i uvedeným autorem). Následují další tři textové oddíly, které nejsou součástí příkladu. Poslední textový oddíl (závěrečná kapitola pátá – doslov) začíná na straně 20 odstavcem s běžným textem (NORMAL_TEXT) a pokračuje na straně 21 dalším odstavcem. Na kapitole páté je ukázána možnost vyjádření návazností jednotlivých rozdělených částí textového oddílu (podobně jako u dělených článků periodik). Tato možnost může být využitelná v případě článků ve sborníku, nebo např. pokud část oddílu (např. kapitoly) pokračuje jinde ve svazku apod.

```

<structMap LABEL="Logical Structure" TYPE="LOGICAL">
  <div LABEL="Honzíkova cesta" TYPE="VOLUME" ID="VOLUME_1" DMDID="XY">
    <div LABEL="Kapitola první - O Honzíkovi" TYPE="CHAPTER" ID="CHAPTER_1" DMDID="XY" ORDER="0">
      <div TYPE="TITLE" ID="CHAPTER_PART_1" ORDER="1">
        <fptr>
          <area FILEID="ALTO_PAGE_1" BETYPE="IDREF" BEGIN="BLOCK1"/>
        </fptr>
      </div>
      <div TYPE="NORMAL_TEXT" ID="CHAPTER_PART_2" ORDER="2">
        <fptr>
          <area FILEID="ALTO_PAGE_1" BETYPE="IDREF" BEGIN="BLOCK2"/>
        </fptr>
      </div>
      <div TYPE="NORMAL_TEXT" ID="CHAPTER_PART_3" ORDER="3">
        <fptr>
          <area FILEID="ALTO_PAGE_2" BETYPE="IDREF" BEGIN="BLOCK1"/>
        </fptr>
      </div>
      <div LABEL="Vesnické nádraží" TYPE="PICTURE" ID="CHAPTER_PART_4" DMDID="XY" ORDER="4">
        <div TYPE="CAPTION" ID="CHAPTER_PART_5">
          <fptr>
            <area FILEID="ALTO_PAGE_2" BETYPE="IDREF" BEGIN="BLOCK2"/>
          </fptr>
        </div>
        <div TYPE="PICT_AUTHOR" ID="CHAPTER_PART_6">
          <fptr>
            <area FILEID="ALTO_PAGE_2" BETYPE="IDREF" BEGIN="BLOCK3"/>
          </fptr>
        </div>
        <div TYPE="IMAGE" ID="CHAPTER_PART_7">
          <fptr>
            <area FILEID="ALTO_PAGE_2" BETYPE="IDREF" BEGIN="COMPOSED_BLOCK1"/>
          </fptr>
        </div>
      </div>
    </div>
    ... následují např. 3 další textové oddíly (kapitoly) až po poslední kapitolu pátou ...
    <div LABEL="Doslov" TYPE="CHAPTER" ID="CHAPTER_5" DMDID="XY" ORDER="1">
      <div TYPE="CHAPTER_PART" ID="CHAPTER_2-1" ORDER="1">
        <div TYPE="NORMAL_TEXT" ID="CHAPTER_PART_1" ORDER="1">
          <fptr>
            <area FILEID="ALTO_PAGE_20" BETYPE="IDREF" BEGIN="BLOCK1"/>
          </fptr>
        </div>
      </div>
      <div TYPE="CHAPTER_PART" ID="CHAPTER_2-2" ORDER="2">
        <div TYPE="NORMAL_TEXT" ID="CHAPTER_PART_1" ORDER="1">
          <fptr>
            <area FILEID="ALTO_PAGE_21" BETYPE="IDREF" BEGIN="BLOCK1"/>
          </fptr>
        </div>
      </div>
    </div>
  </div>
  <div LABEL="Honzíkova cesta" TYPE="SUPPLEMENT" ID="SUPPL_1" DMDID="XY">
    ... popis článků a obrazů stejně jako u TYPE="VOLUME"
  </div>
</structMap>

```

kde jednotlivé části obsahují a popisují...

význam pole „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - o M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - o MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - o R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - o RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - o O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)

<div> type	Atributy	Popis	Povinnost
VOLUME nebo SUPPLEMENT	LABEL TYPE ID DMDID	<div> obsahuje údaje o svazku monografie nebo o jeho příloze ----- LABEL – název (titul) svazku monografie, tedy např. „Honzíkova cesta“ TYPE- hodnota VOLUME nebo SUPPLEMENT ID – identifikátor <div>, např. hodnota „VOLUME_1“ nebo „SUPPL_1“ DMDID – obsahuje identifikátor DMD popisné části MODS svazku/přílohy	M
CHAPTER	LABEL TYPE ID DMDID ORDER	<div> obsahující údaje o jednom textovém oddílu a jeho částech ----- LABEL – název textového oddílu (např. kapitola, článek ve sborníku apod.) TYPE – hodnota CHAPTER s pořadovým číslem, např. CHAPTER_1 ID – identifikátor <div> elementu DMDID – identifikátor popisných metadat ORDER – pořadí oddílu	M
<div> TYPE=“CHAPTER“ může obsahovat další vnořený <div> různých typů popisující různé části textového oddílu, rozlišujeme tyto části (typy): - TITLE - SUBTITLE - AUTHOR - TRANSLATOR - NORMAL_TEXT – běžný text bez dalšího upřesnění			

- PICTURE - CHAPTER_PART - u oddílů, které jsou rozděleny na více míst na jedné stránce nebo více stránkách (v případě článků ve sborníku např.) o tento <div> pro jednu součást rozděleného článku pak může obsahovat stejné části jako <div> pro oddíl, tj. (TITLE, SUBTITLE, AUTHOR, TRANSLATOR, NORMAL_TEXT, PICTURE)			
TITLE	TYPE ID ORDER	<div> obsahující link na textový blok s nadpisem oddílu (tedy např. kapitoly) ----- TYPE – hodnota „TITLE“ ID – identifikátor <div> elementu, který popisuje jednu část oddílu (nadpis), např. hodnota „CHAPTER_PART_1“ ORDER – pořadí části oddílu	MA
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru, např. „ALTO_PAGE_1“ BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
SUBTITLE	TYPE ID ORDER	<div> obsahující link na textový blok s podnadpisem ----- TYPE – hodnota „SUBTITLE“ ID – identifikátor <div> elementu, který popisuje jednu část oddílu (podnadpis), např. hodnota „CHAPTER_PART_2“ ORDER – pořadí části oddílu	MA
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru, např. „ALTO_PAGE_1“ BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
AUTHOR	TYPE ID ORDER	<div> obsahující link na textový blok se jménem autora ----- TYPE – hodnota „AUTHOR“ ID – identifikátor <div> elementu, který popisuje jednu část oddílu (autor), např. hodnota „CHAPTER_PART_3“ ORDER – pořadí části oddílu	MA
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru, např. „ALTO_PAGE_1“ BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
TRANSLATOR	TYPE ID ORDER	<div> obsahující link na textový blok se jménem překladatele ----- TYPE – hodnota „TRANSLATOR“ ID – identifikátor <div> elementu, který popisuje jednu část oddílu (překladatel), např. hodnota	MA

		„CHAPTER_PART_3“ ORDER – pořadí části oddílu	
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru, např. „ALTO_PAGE_1“ BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
NORMAL_TEXT	TYPE ID ORDER	<div> obsahující link na textový blok (nejčastěji odstavec) s běžným textem ----- TYPE – hodnota „NORMAL_TEXT“ ID – identifikátor <div> elementu, který popisuje jednu část oddílu (běžný text), např. hodnota „CHAPTER_PART_4“ ORDER – pořadí části oddílu	M
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru, např. „ALTO_PAGE_1“ BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
PICTURE	LABEL TYPE ID DMDID ORDER	<div> pro obraz náležející k textovému oddílu; plní se pokud se obraz vyskytuje ----- LABEL – název obrazu pokud existuje TYPE - PICTURE ID – identifikátor <div> elementu, který popisuje jednu část oddílu (běžný text), např. hodnota „CHAPTER_PART_3“ DMDID – link na bibliogr. popis obrazu ORDER – pořadí obrazu	MA
<div> element s typem PICTURE může obsahovat další <div> elementy s typy CAPTION, PICT_AUTHOR, PICT_TITLE a IMAGE; - CAPTION obsahuje text případného popisku k obrazu - PICT_AUTHOR obsahuje text se jménem případného autora obrazu - PICT_TITLE obsahuje text názvu obrazu, pokud nějaký název existuje - IMAGE – obsahuje link do souboru ALTO XML na blok popisující vlastní obraz			
CAPTION	TYPE ID	<div> obsahující link na textový blok s popisem obrazu ----- TYPE – hodnota CAPTION ID – identifikátor <div> elementu, např. „CHAPTER_PART_4“	MA
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
PICT_AUTHOR	TYPE	<div> obsahující link na textový blok s autorem obrazu	MA

	ID	----- TYPE – hodnota PIT_AUTHOR ID – identifikátor <div> elementu, např. „CHAPTER_PART_5“	
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
PICT_TITLE	TYPE ID	<div> obsahující link na textový blok s názvem obrazu ----- TYPE – hodnota PICT_TITLE ID – identifikátor <div> elementu, např. „CHAPTER_PART_6“	MA
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru BEGIN – ID textového bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
IMAGE	TYPE ID	<div> obsahující link na komponovaný blok ALTO XML obsahující souřadnice vlastního obrazu ----- TYPE – hodnota IMAGE ID – identifikátor <div> elementu, např. „CHAPTER_PART_7“	MA
<fptr> <area>	FILEID BEGIN BETYPE	FILEID – ID ALTO XML souboru BEGIN – ID komponovaného bloku v ALTO XML souboru BETYPE – hodnota IDREF	
CHAPTER_PART	TYPE ID ORDER	<div> obsahující další vnořené <div> odkazující na jednotlivé části konkrétní části rozděleného textového oddílu; možnos použít pro dělený oddíl (typu články např. ve sborníku) Pozn: pod <div> TYPE=“CHAPTER_PART“ lze vnořit všechny typy <div> jako pod <div> TYPE=“CHAPTER“ ----- TYPE – hodnota „CHAPTER_PART“ ID – identifikátor <div> konkrétní části, pro první část děleného oddílu např. „CHAPTER_2-1“, tj. první část oddílu 2 ORDER – pořadí konkrétní části děleného oddílu	MA

POZOR - jednotlivé <div> elementy lze kombinovat a vytvářet nové struktury.

8.6.2 <fileSec> vedlejšího záznamu METS (AMD_METS.xml)

- bude obsahovat pouze fyzickou strukturální mapu (TYPE="PHYSICAL")
- ta bude obsahovat pouze jeden <div> element s atributem TYPE="MONOGRAPH_PAGE"
- do <div> budou vnořeny odkazy na jednotlivé reprezentace stránky svazku (MC, ALTO XML a OCR.TXT) pomocí elementu <fptr> s atributem FILEID

```
<structMap TYPE="PHYSICAL">
  <div TYPE="MONOGRAPH_PAGE">
    <fptr FILEID="JP2_0001"/>
    <fptr FILEID="ALTOXML_0001"/>
    <fptr FILEID="OCRTEXT_0001"/>
  </div>
</structMap>
```

8.7 OCR (ALTO XML a TXT OCR)

- bude použita poslední verze formátu ALTO XML aktuální v době implementace, nebo verze předchozí (prosinec 2010 verze 2 – viz <http://www.loc.gov/standards/alto/>)
- níže uvedená specifikace **neobsahuje všechny elementy a atributy formátu ALTO XML, obsahuje pouze ty, které jsou pro tuto konkrétní specifikaci relevantní – každý uvedený element má vyjádřenou míru relevance výrazy: povinné, doporučené a nepovinné**
- elementy a atributy, které v této specifikaci nejsou uvedeny, nepovažujeme pro účely specifikace za důležité
- ALTO XML i OCR TXT vzniknou pro všechny obrazové soubory náležející k jedné intelektuální entitě (svazku monografie) včetně prázdných stran, fotografií hřbetu, předšátky apod.
- ALTO XML i OCR TXT budou vznikat na úrovni stránky
- ALTO XML soubor pro zcela prázdné stránky bude obsahovat element /alto/Layout/Page/PrintSpace, ten ovšem nebude obsahovat podelementy /alto/Layout/Page/PrintSpace/TextBlock; /alto/Layout/Page/PrintSpace/TextBlock/Illustration; /alto/Layout/Page/PrintSpace/TextBlock/GraphicalElement ani /alto/Layout/Page/PrintSpace/TextBlock/ComposedBlock
- struktura ALTO XML bude generovaná na úrovni rozpoznání slova generovaná OCR
- kvalita rozpoznání znaků bude akceptována do určité hranice, výstupy nebudou ručně opravovány
- struktura ALTO umožní vyhledávání textu a jeho zvýraznění na úrovni slova, pokud bude použit odpovídající prohlížeč
- obrazy reprezentující stránku, které budou použity jako UC, musí odpovídat rozměry, orientací a natočením obrazu, který byl použit pro vytvoření OCR
- OCR TXT bude vznikat z hotových ALTO XML během procesu digitalizace
- ALTO XML se bude vytvářet pouze pro novodobé dokumenty, nebo dokumenty s určitou hranicí kvality OCR
- jméno OCR souboru musí odpovídat jménu obrazového souboru, ke kterému náleží; např. pr_0007.jp2 a al_0007.xml nebo např. 123456_006_alto.xml a 123456_006_archiv.jp2

- kódování ALTO XML i TXT OCR musí být v UTF-8
- souřadnice pozic (HPOS, VPOS, WIDTH, HEIGHT) musí být vyjádřeny v pixelech

- v této specifikaci ALTO XML se počítá s OCR i pro text mimo tzv. textové „zrcadlo“, tj. mimo hlavní text, jako jsou např. čísla stránek, běžící nadpisy ani jiné části vyskytující se na okrajích stránky (top, left, top a bottom margin)
 - o elementy topMargin, leftMargin, rightMargin, bottomMargin budou obsahovat elementy <TextBlock>, pro které platí stejná pravidla, jako pro element <textBlock> pro hlavní text stránky
 - o pozor: údaje z OCR mimo hlavní text stránky by neměly být vyhledávatelné v aplikaci zpřístupnění, docházelo by ke zmatení uživatele a výsledků (např. při hledání titulu kapitoly by byly zobrazeny výsledky pro každou stránku, která obsahuje běžící nadpis apod.)

- pokud je na konci věty dělicí znaménko, ALTO XML i OCR TXT musí obsahovat oba fragmenty slova s dělítkem a současně také kompletní slovo – je vysvětleno dále v tabulce
- ilustrace, reklamy a jiné grafické části stránky nebudou vyjádřeny v tazích /alto/Layout/Page/PrintSpace/Illustration ani Layout/Page/PrintSpace/GraphicalElement, tyto nejsou v popisu/tabulce níže vůbec uvedeny
- ilustrace, reklamy a jiné grafické části stránky budou vyjádřeny v tagu /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/ s vyjádřením atributu TYPE, který bude označovat typ bloku (illustration, advertisement aj.)
 - o např. ilustrace bude popsána v elementu /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/GraphicalElement, kde ComposedBlock TYPE je Illustration
 - o reklama s textem v rámečku bude popsána v elementu Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/TextBlock, kde ComposedBlock TYPE je Advertisement
 - o tabulky, grafy obdobně
- elementy /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/Illustration a Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/ComposedBlock také nebudou využity
- /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/TextBlock a /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/GraphicalElement nebudou obsahovat elementy <Shape>; tvar těchto bloků je vyjádřen v elementu <Shape> samotného elementu <ComposedBlock>; logicky pak souřadnice tvaru <TextBlock> nebo <GraphicalElement> obsaženého v /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock jsou většinou shodné, pokud není tvarů nebo bloků v rámci /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock více
- všechny vyplněné hodnoty jsou příklady plnění, plnění v konkrétní instituci je nutno specifikovat vlastními pravidly a kontrolovanými slovníky
- ALTO XML bude využíváno pro tzv. pořadí čtení, tj. např. článek vyskytující se na více stránkách nebo na více různých místech jedné stránky bude možné zobrazit celý a ve správném pořadí. K tomu je nutno znát jeho strukturu. Struktura bude vyjádřena v korespondujícím METS záznamu v logické

strukturální mapě. Ta bude obsahovat odkazy na jednotlivé textové bloky článku, pomocí ID textových bloků použitých v ALTO XML.

Obsah pole popis:

- vysvětlení a příklad
- doporučené plnění tam, kde je to možné
- výskyt elementu (jak je definováno formátem ALTO XML – dle XSD)
 - o 0-1 element je nepovinný, neopakovatelný
 - o 0-n element je nepovinný, opakovatelný

význam pole „povinnost“

- pole „povinnost“ uvádí, zda je plnění jednotlivých elementů povinné, doporučené nebo volitelné
- může nabývat následujících hodnot
 - o M - mandatory (povinně plnit – element je součástí každého záznamu)
 - o MA - mandatory if available (povinně plnit pokud je to možné, pokud lze apod.)
 - o R - recommended (plnění hodnot elementu je doporučeno, není ovšem povinné)
 - o RA - recommended if available (doporučeno pokud lze plnit)
 - o O - optional (plnění hodnot elementu je zcela dle konkrétních potřeb)
- POZOR - u elementů, které obsahují atributy, jsou atributy rozepsány pod čarou (vysvětlení, povinnost uvádění apod.)

Element	Atribut	Popis	Povinnost
<Description>			
<MeasurementUnit>		měřicí jednotka pro souřadnice v ALTO XML; možné hodnoty – dpi, pixel, inch1200 a mm10); inch1200 = 1/1200 inche; doporučené plnění je „mm10“ nebo „pixel“; 0-1	M
<sourceImageInformation>			
		informace o obrazovém souboru, ze kterého vzniklo ALTO XML; 0-1	M
<fileName>		jméno obrazového souboru, ze kterého bylo ALTO XML vytvářeno; ideálně i s filesystem cestou jeho uložení; např. n1almageSeq-33386-b.tif//produkce/OCR/digibok_XY/XY_011.tiff	M

		0-1	
<fileIdentifier>		jedinečný identifikátor obrazového souboru; 0-n	R
<OCRProcessing>	ID	popis procesu vzniku OCR; 0-n ----- ID OCR procesu, např. <OCRProcessing ID="OCRPROCES_1">; povinné	M
<preProcessingStep>		procesy před vznikem OCR, které provádí SW pro OCR (např. natočení obrazu) 0-n	M
<processingDateTime>		určení času procesu, který předcházel samotnému OCR; např. 2008-03-29T19:42:23 dle ISO 8601 na úroveň vteřin; 0-1	O
<processingAgency>		jméno nebo kód instituce, např. NK CZ, název externí firmy apod.; doporučujeme použít kontrolovaný slovník hodnot; 0-1	R
<processingStepDescription>		popis procesu (např. zarovnání, ořez apod.); 0-n	O
<processingStepSettings>		nastavení kroku popsaného v <processingStepDescription>, např. CCS OCR Processing Filter 0-1	O
<processingSoftware>		popis SW, který upravoval obrázek před vznikem OCR; 0-1	M
<softwareCreator>		výrobce softwaru - např. CCS Content Conversion Specialists GmbH, Germany; 0-1	M
<softwareName>		jméno softwaru - např. CCS docWORKS; 0-1	M

<softwareVersion>		verze SW, např. 6.2-1.16; 0-1	M
<ocrProcessingStep>		popis procesu vzniku OCR 1-1 – povinné pole	M
<processingDateTime>		okamžik kdy bylo OCR vytvořeno; nutno zapsat v ISO 8601 na úroveň vteřin; 0-1	M
<processingAgency>		jméno nebo kód instituce, např. NK CZ doporučujeme použít kontrolovaný slovník hodnot; 0-1	M
<processingSoftware>		popis SW, který dělal vlastní OCR; 0-1	M
<softwareCreator>		výrobce softwaru - např. ABBYY, Russia; 0-1	M
<softwareName>		jméno softwaru - např. FineReader; 0-1	M
<softwareVersion>		např. 8.0; 0-1	M
<Styles>		styly definují vlastnosti jednotlivých grafických prvků stránky. styl definovaný v elementu vrchní úrovně je použit jako výchozí pro podřízené elementy; 0-1	M
<TextStyle>	ID FONTSTYLE FONTFAMILY FONTSIZE	definuje font textu; 0-n ----- ID pro každý text style použitý v OCR souboru – povinné FONTSTYLE – např. bold, italics apod.; doporučujeme používat kontrolovaný slovník; doporučené FONTFAMILY – např. arial, calibri apod.; doporučujeme používat kontrolovaný slovník; povinné	M

		FONTSIZE – velikost fontu, např. 10, 12 apod.; povinné	
<ParagraphStyle>	ID ALIGN	definuje formátování textových bloků; 0-n ----- ID pro každý odstavec + zarovnání; např. PAR_01, PAR_02 apod. povinné ALIGN – zarovnání; povolené hodnoty: Left, Right, Center, Block aj.; povinné	M
<Layout>		layout - rozložení struktur (slov, odstavců apod.) na jedné stránce dokumentu; 1-1 povinný výskyt element není opakovací	M
<Page>	ID ACCURACY POSITION QUALITY PHYSICAL_IMG_NR HEIGHT WIDTH PC	element popisující jednu stránku dokumentu; 1-n ----- ID – vygenerovaný identifikátor stránky, např. PAGE1, nebo P1 apod.; povinné ACCURACY – procentuální odhad přesnosti OCR (0-100); doporučené POSITION – pozice stránky; hodnoty k plnění: Left, Right, Foldout, Single, Cover; nepovinné QUALITY – krátký údaj o kvalitě předlohy stránky; hodnoty k plnění: OK, Missing, Missing in original, Damaged, Retained, Target, As in original; nepovinné	M

		PHYSICAL_IMG_NR - fyzické (pořadové) číslo stránky v dokumentu; vyjádřeno číslem, např. 1,2,3 apod.; povinné WIDTH – šířka stránky vyjádřená v pixelech; povinné HEIGHT – výška stránky vyjádřená v pixelech; povinné PC = Confidence level OCR souboru – hodnota mezi 0 (nejistá kvalita) a 1 (dobrá kvalita); nepovinné; pokud nevyplníte ACCURACY – tak je vyplnění doporučené	
<TopMargin>	ID HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	horní okraj – prostor mezi vrchní hranou listu a vrchní linkou textu; 0-1 ----- ID: unikátní ID pro element TopMargin, např. P1_TM0001 (page 1, topMargin0001); povinné HPOS: horizontální pozice; povinné VPOS: vertikální pozice; povinné WIDTH – šířka vrchního okraje; povinné HEIGHT – výška vrchního okraje; povinné	M
<TextBlock>	stejně plnění a pravidla jako pro element <TextBlock> vnořený do elementu <PrintSpace>		MA
<LeftMargin>	ID HPOS VPOS	levý okraj – prostor mezi levým okrajem stránky a textem; 0-1 -----	M

	WIDTH HEIGHT	ID: unikátní ID pro element LeftMargin, např. P1_LM0001 (page 1, leftMargin0001); povinné HPOS: horizontální pozice; povinné VPOS: vertikální pozice; povinné WIDTH – šířka levého okraje; povinné HEIGHT – výška levého okraje; povinné	
<TextBlock>	stejně plnění a pravidla jako pro element <TextBlock> vnořený do elementu <PrintSpace>		MA
<RightMargin>	ID HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	pravý okraj – prostor mezi pravým okrajem stránky a textem; 0-1 ----- ID: unikátní ID pro element RightMargin, např. P1_RM0001 (page 1, rightMargin0001); povinné HPOS: horizontální pozice; povinné VPOS: vertikální pozice; povinné WIDTH – šířka pravého okraje; povinné HEIGHT – výška pravého okraje; povinné	M
<TextBlock>	stejně plnění a pravidla jako pro element <TextBlock> vnořený do elementu <PrintSpace>		MA
<BottomMargin>	ID HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	pravý okraj – prostor mezi spodním okrajem stránky a textem; 0-1 ----- ID: unikátní ID pro element	M

		BottomMargin, např. P1_BM0001 (page 1, bottomMargin0001); povinné HPOS: horizontální pozice; povinné VPOS: vertikální pozice; povinné WIDTH – šířka spodního okraje; povinné HEIGHT – výška spodního okraje; povinné	
<TextBlock>	stejně plnění a pravidla jako pro element <TextBlock> vnořený do elementu <PrintSpace>		MA
<PrintSpace>	ID HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	popis tvaru pokrývajícího textové pole stránky; 0-1 ----- ID: unikátní ID pro element <printSpace>, např. P1_PS0001 (page 1, printSpace0001); - povinné HPOS: horizontální pozice; povinné VPOS: vertikální pozice; povinné WIDTH – šířka textového pole; povinné HEIGHT – výška textového pole; povinné	M
<TextBlock>	ID STYLEREFS HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	popisy textových bloků na konkrétní stránce; 0-n pokud je stránka prázdná, TextBlock není potřeba uvádět; pokud je na stránce text tak ano ----- ID obsahuje identifikátor textového bloku na stránce, např. "BLOCK1" nebo P1_TB0002	MA

		(stránka 1, textový blok 2); povinné STYLEREFS: reference na ID definice formátování textových bloků <ParagraphStyle>; povinné HPOS: horizontální pozice bloku; povinné VPOS: vertikální pozice bloku; povinné WIDTH – šířka textového bloku; povinné HEIGHT – výška textového bloku; povinné	
<Shape>		tvar textového bloku; 0-1 – pro jeden výskyt <TextBlock> jeden nebo žádný výskyt <Shape>; plnit v případě, že je tvar textového bloku nestandardní (víceúhelník)	RA
<Polygon>	POINTS	popis (souřadnice) tvaru víceúhelníku; 0-1 ----- POINTS – vyjádření jednotlivých bodů víceúhelníku; povinné	M
<TextLine>	ID STYLEREFS HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	popis jedné řádky textu v rámci textového bloku; 1-n nutný alespoň jeden výskyt v rámci textového bloku ----- ID obsahuje identifikátor řádky textu v textovém bloku, např. "P1_TL0002 (stránka 1, řádka 2); povinné STYLEREFS: reference na ID definice formátování textových bloků <ParagraphStyle>; nepovinné	M

		HPOS: horizontální pozice řádky; povinné VPOS: vertikální pozice řádky; povinné WIDTH – šířka řádky; povinné HEIGHT – výška řádky; povinné	
<String>	ID CONTENT HEIGHT WIDTH HPOS VPOS ----- CC WC V případě dělení slov také: SUBS_TYPE SUBS-CONTENT	řetězec znaků – vlastní obsah OCR; znaky tvoří jednotlivá slova a více tagů <String> větu <TextLine>; 1-n v rámci <TextLine> ----- ID obsahuje unikátní sekvenční číslo řetězce na stránce, např. "P3_ST0001" (strana 3, řetězec 1); povinné CONTENT – ukládá vlastní řetězec znaků (slovo); povinné HPOS: horizontální pozice řetězce; povinné VPOS: vertikální pozice řetězce; povinné WIDTH – šířka řetězce; povinné HEIGHT – výška řetězce; povinné CC – úroveň důvěry v přesnost OCR rozpoznání každého znaku v řetězci; jde o seznam čísel, každé z nich mezi hodnotami 0 (jistá) a 9 (nejistá) pro každý znak; např. CC="0001" pro	M

		CONTENT="TEXT"; povinné WC – úroveň důvěry v přesnost OCR výstupu celého řetězce - slova (word confidence); hodnota mezi 0 (nejistá) a 1 (jistá); např. WC="0,99"; povinné SUBS_CONTENT – obsah chybějící části řetězce v případě, že je slovo na konci řádku rozdělené i do druhého řádku; obsahuje celý řetězec - aby byl vyhledatelný i v případě, že slovo se na stránce vyskytuje, ale je rozděleno; povinné SUBS_TYPE – označení typu substituce; možné hodnoty: HypPart1; HypPart2; Abbreviation; povinné - při výskytu SUBS_CONTENT <i>HypPart1</i> se vyskytuje při rozdělení slova u jeho první OCR části (u první části tagu <CONTENT> ve větě (stringu) první; <i>HypPart2</i> se vyskytuje u následujícího tagu <CONTENT> v následující větě (stringu), který obsahuje druhou část rozděleného slova/řetězce; <i>Abbreviation</i> – typ substituce používaný při rozepisování zkratk v textu na jejich plný text; při dělení slov v textu HypPart1 a HypPart2 povinné, abbreviation nepovinné	
<ALTERNATIVE>		alternativní hodnota OCR řetězce pro jednotlivá slova; 0-n	0

		lze použít v případě nejistoty rozpoznání řetězce;	
<HYP>	CONTENT WIDTH HPOS VPOS	zápis znaku rozdělovníku slov 0-1 pro jeden výskyt <TextLine>; vždy pro poslední <String>; může se vyskytnout pouze na konci řádku (1x) ----- CONTENT – obsahuje řetězec znaků, které jsou v textu použity na rozdělení slova, nejčastěji „-“; povinné WIDTH – šířka dělicího znaku; doporučené HPOS: horizontální pozice dělicího znaku; doporučené VPOS: vertikální pozice dělicího znaku; doporučené	MA
<SP>	ID WIDTH HPOS VPOS	prázdný prostor mezi řádky; 0-n v rámci jednoho <TextLine>; vždy mezi řádky, tj. mezi tagy <String>; ----- ID: unikátní ID pro prázdný prostor mezi řádky, např. P1_SP0001 (stránka 1, prázdný prostor 0001); povinné HPOS: horizontální pozice; povinné VPOS: vertikální pozice; povinné WIDTH – šířka prázdného prostoru;	M

		povinné	
<ComposedBlock>	ID TYPE HPOS VPOS WIDTH HEIGHT STYLEREFS	blok sestávající z jiných bloků; může obsahovat PrintSpace/ComposedBlock/Text Block, PrintSpace/ComposedBlock/Illust ration, PrintSpace/ComposedBlock/Grap hicalElement, /PrintSpace/ComposedBlock/Co mposedBlock, tj. stejné elementy (bloky), které obsahuje samotný element /alto/Layout/Page/PrintSpace; 0-n povinné pro vyjádření bloků textu (např. orámovaný text, reklamy), pro vyjádření ilustrací, tabulek a grafik ----- ID: unikátní ID komponovaný blok, např. P6_CB0001 (stránka 6, komponovaný blok 0001); povinné TYPE – označení typu komponovaného bloku; nutné používat kontrolovaný slovník (illustration, Advertisement, apod.); povinné HPOS: horizontální pozice bloku; povinné VPOS: vertikální pozice bloku; povinné WIDTH – šířka komponovaného bloku; povinné HEIGHT – výška komponovaného bloku;	MA

		povinné	
<Shape>		tvár komponovaného bloku; 0-1 – pro jeden výskyt /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock jeden nebo žádný výskyt /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/Shape; doporučeno – v případě, že je tvár komponovaného bloku nestandardní (víceúhelník)	RA
<Polygon>	POINTS	popis tvaru víceúhelníku; 0-1 ----- POINTS – vyjádření jednotlivých bodů víceúhelníku povinné	M
<TextBlock>	ID STYLEREFS HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	v případě, že komponovaný blok (např. orámovaný tvar) obsahuje text; platí stejná pravidla jako pro normální element /alto/Layout/Page/PrintSpace/TextBlock; 0-n (pro jeden výskyt <ComposedBlock> 0 nebo více elementů /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/TextBlock>; plnit pokud je v komponovaném bloku text ----- ID obsahuje identifikátor textového bloku v komponovaném bloku, např. P1_CB0002_SUB (stránka 1, textový blok 2, SUB značí komponovaný blok); povinné STYLEREFS: reference na ID definice formátování textových bloků /alto/Styles/ParagraphStyle; povinné	MA

		HPOS: horizontální pozice bloku; povinné VPOS: vertikální pozice bloku; povinné WIDTH – šířka textového bloku; povinné HEIGHT – výška textového bloku; povinné	
<TextLine>	/alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/TextBlock/TextLine a ostatní elementy v rámci /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock/TextBlock mají stejná pravidla a výskyty jako jako ve vrchním elementu /alto/Layout/Page/PrintSpace/TextBlock		
<GraphicalElement>	ID HPOS VPOS WIDTH HEIGHT	popis grafického tvaru; v případě využití v rámci /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock označuje rozměry tvaru v rámci něhož je tabulka, ilustrace, reklama apod.; 0-1 - pro jeden výskyt /alto/Layout/Page/PrintSpace/ComposedBlock 0 nebo max. 1 výskyt <GraphicalElement>; plní se pokud je na stránce a tedy v komponovaném bloku ilustrace, tabulka apod.; ----- ID – identifikátor grafického tvaru; povinné HEIGHT – výška grafického tvaru; povinné WIDTH – šířka grafického tvaru; povinné HPOS – horizontální pozice grafického tvaru;	MA

		povinné VPOS – vertikální pozice grafického tvaru; povinné	